

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Vaticinia Isaiae, Prophetæ Clarissimi, Paraphrasis,
Heroico carmine conscripta**

Carpenteius, Joannes

Antverpiæ, 1588

Vaticiniorvm Isaiaë Liber Secvndvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68688)

67

VATICINIORVM ISAIÆ
LIBER SECVNDVS.

ACTENVS hæc super ætherei peragen-
da parentis
Promissa, & terris aliquot post sæcula
Christum

Mittendum, Amosides præfaga voce canebat.

Cap. 13. ¹ At nunc fata quibus diuini mole furoris
Obruta procumbet Babylon, fædæque iacebit,
Quasque reposcenti dignas luet impia pœnas
Iustitiæ canimus. Tu Spiritus alme canenti
Os animûmque moue: nil te sine possumus omnes.

² Quisquis es infesti præcurrere numinis iras
Vltrices solitus, terrasque & regna ruinis
Deuota horrificis vero tentare timore,
Sive hoc aligeræ funguntur munere mentes,
Seu vos ô dira tali gaudetis honore,
Quas pater ipse Deum magnas sibi legit in iras;
Ite, secate vagum stridentibus aëra pennis;
Turrigerique huius nebuloso in vertice montis,
Qui super impositas moles sublimis, & astris
Æmulus imperium totius concipit orbis,
Ventura cladis funestum extollite signum,
Lethalique sono pennarum, & vocis acuta
Terrifico clangore, metum mortalibus agris
Insolitum incutite, & mentes turbate labantes.
Ecce etenim ruptis stridenti cardine portis
Irrumpit captam victor crudelis in urbem.

³ Namque ego (ait Dominus) vanas ne fortè putetis
Esse minas, lectam populis è mille iuuentam
Ad sacrum exciui bellum, fortèsque cœgi
Sub noua signa viros, iussos mea damna, meorûmque
Vlcisci, prorsusque meum satiare dolorem.

⁴ Audin' ut intonsi montes, campi que resultent
Armorum sonitu, regûmque ducumque fragore,
Innumeras post se gentes populósq;ue trahentum?

⁵ Scilicet ad Domini fera classica bellipotentis,
Extremis cœiere duces à finibus orbis,
Egregy bello, fama super æthera noti,
Quorum operâ & dextras, famulatiâq; arma parata
Vindicta impendet, laxansque furoris habenas,
Totam quanta patet, latè populabitur oram.

I 2

Venit

Cap. 13.

1. Onus Babylonis
quod vidit Isaias fi-
lius Amos.

2. Super montem ca-
liginosum leuate fi-
gnum: Exaltate vocè;
leuate manum, &
ingredientur portas
duces.

3. Ego mandavi fan-
ctificatis meis, & vo-
caui fortes meos in
ira mea, exultantes in
gloria mea.

4. Vox multitudinis
in mōtibus quasi po-
pulorum frequētium;
vox sonitus regum &
gentiū congregatū.
Dominus exercitū
præcepit militiæ belli:
5. Veniētibus de terra
procul: A summitate
cæli Dominus, & va-
sa furoris eius, vt dif-
perdat omnē terram.

Medorum ex-
ercitus hic in-
telligitur, quæ
ad Babylonis
subuersionem
suscitaturum
se Deus com-
minat.

6 Ululate, quia prope est dies Domini: quia vastitas à Domino veniet.

7 Propter hoc omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis tabescet & conteretur.

8 Toriones & dolores tenebunt, quasi parturiens dolebunt: Vnusquisque ad proximum suum stupebunt, facies combustae vultus eorum.

9 Ecce dies Domini venit crudelis, & indignationis plenus & ira: furorisque: ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores eius conserendos de ca.

10 Quoniam stellae caeli & splendor earum non expandent lumen suum: obtenebratus est sol in ortu suo, & luna non splendebit in lumine suo.

11 Et visitabo super orbis mala, & contra impios iniquitatem eorum; & requiescere faciam superbiam infidelium, & arrogantiam fortium humiliabo.

12 Preciosior erit vir auro, & homo mundo obrizo.

6 Venit summa dies, & ineuitabile fatum:

Flete senes, ululate nurus, plorate puella,
Vasta repente reddet Deus omnia casu.

Nec procul hinc tempus, quum victa labore iuuentus
Assiduo, turres & propugnacula linquet,
Et frustra dextras victori tendet inertes,

7 Pacemque orabit: soluentur frigore membra
Omnibus, & modo tam violento turgida fastu
Corda virum, magno prostrata timore iacebunt.

8 O dulcem (si fas conferre) puella dolorem,
Quem primo pragnans fert facta puerpera foetu:
Nulla fuga ratio, spes nulla salutis opis-ve
Succurret miseris: sua quisque metu externatus
Confususque animos vultusque, urgente periculo
Consilia abiiciet, nequicquam aliena requirens.

9 Ecce dies Domini venit crudelis, & ira
Funesta plenus: fugite hinc, furor ecce propinquat,
Sua sedens super arma furor caelestis, & alto
Horrida de caelo tempestas ingruit, agros
Et terras olim deuastatura beatas,
Nec super ullus erit de tot modo millibus, omnes
Aut ferrum aut vindex absumet flamma colonos:
Tantum nempe potest maiestas laesa Tonantis
Aetherei, mare cui caelumque & tartara nutant.

Epiphonema

10 Quis sortem illius cladis, quis funera fando
Exaquet? tanta-ne animis caelestibus ira?
Tantus ubique timor, tam Panicus horror ubique
Pectora concutiet fatalis conscia poena,
Ut miseris agrisque metu mortalibus omnis
Lux erepta, oculis tenebras inducat inanes,
Solque die feruens medio, cecidisse repente,
Et pernox possit tenebrescere luna videri.

11 Has mihi terra nocens, ceterum licet urbibus altum
Sustollas turrata caput, tecumque feroces
Mille trahas populos, validis habitata colonis,
Has mihi (ait Dominus) solues tamen impia poenas.
Faxe ego, ut hic fastus caelo inuidiosus & astris,
Periura ambitio, seu oque superbia vultu
Palleat, & summa cadat haud rediuiua ruina.

12 Non animas pretio appenso, gazae-ve redemptas
Seruare, aut vitam dabitur mercede pacisci,
Ferrum omnes, ferrum absumet, victorq; cruentus
Vindictam gemmis potiore ducet, & auro.

Vig.

13 *Vtq; Deo fieri credas hæc cuncta iubente,
Singulæque illius seruire elementa furori,
Ipsi etiam calorū orbes, cameratæque mundi
Regia, præsentis Domini sub mole fatiscunt,
Et longo suspensa metu mortalia corda,
Ne cæli terræq; ruat compago, diemque
Supremum terris diuina det ira, timebunt.
Tum sibi quisque fuga celeri pedibusque salutem
Ambiguam quæret: fugientia barbarus hostis*

13 Super hoc cælum turbabo, & monebitur terra de loco suo; propter indignationem Domini exercituum, & propter diem iræ furoris eius.

Comparatio elegans & huic vati frequens & familiaris.

14 *Terga premet: velut umbrosis cum foris molossas
Immisit siluis venator, & ecce repente
Excita linguunt secreta cubilia dama.
Quæque nemus sonat horrificis latratibus, & quæ
Iiq; reditque canum fremulus, clamorque virorum,
Pallantes, nulloque duce, ignaræq; viarum,
Diffugiunt, pars tuta tenet, pars retia rara
Induitur: sic nota quibus diuortia, calles
Hostibus auersos ostendent, forsitan illi
Tecta paterna petent: redeuntibus obuia coniux
Et dulces nati dextras & brachia tendent.*

14 Et erit quasi damula fugiens, & quasi ouis, & non erit qui congreget: vnusquisque ad populū suum conuertetur, & singuli ad terram suam fugient.

15 *Asi alios, quos aut error, casus-ve, Deus-ve,
Aut peritura orbis damnata in sede manendi
Importunus amor victori obiecerit hosti,
Barbaricus frustra concisos demetet ensis.*

15 Omnis qui inuentus fuerit, occidetur, & omnis qui superuenit, cadet in gladio.

16 *Flete pie matres, aderit qui pignora vestro
Rapta sinu, duris furiata mente satelles
Cotibus allidet, rorabunt sanguine vepres
Innocuo, & teneris sternentur compita membris.
Templa Deum, regumque domos, priuatæque tecta
Diripiet dirus miles, milēsque pudicas
Abreptas thalamis matres genialibus, ante
Ora maritorum mæstissima captiuorum
Substernet sibi, femineo nequicquam ululatu
Testantes superos, violatæque iura querentes.*

16 Infantes eorum allidentur in oculis eorum, diripientur domus eorum, & vxores eorum violabuntur.

Explicat hic sese, & nominatim Medos se exciturum comminatur.

17 *Namque ciente Deo venient ad classica Medis
Aspera gens Medis, gens intractabilis armis,
Non pacem vendent auro, non tela recondent
Muneribus fracti, sed inexorabile ferrum,
Puberibus prius enectis, in paruula stringent
Corpora, perque artus teneros fera vadet arundo,
Maternique uteri disrupta per ilia, fætus
Ante diem expellet (dirum scelus) immaturos.*

17 Ecce ego suscitabo super eos Medos, qui argentū non querant, neque aurum velint: sed sagittis paruulos interficiant, & lactantibus vteris non misereantur, & super filios non parcat oculis illorum.

19 Et erit Babylon illa gloriosa in regni, incluta in superbia Chaldæorum, sicut subuertit Dominus Sodomam & Gomorram.

18 *Hæc te fata manent Babylon, hic exitus in stat,*

O nimium longos orbi dominata per annos
Chaldei regina soli, non alter ab illo
Quo Sodomæ quondam periit meretrixq; Gomorra,
Ambæ diuini prostrata fulminis igne.

20 Non habitabitur
vsque in finem, & non
fundabitur vsque in
generationem & ge-
nerationem: Nec po-
net ibi tentoria Arabs:
nec pastores requies-
cent ibi.

20 Ast ubi turrigerum telo caput iecta trisulco
In cineremque altum prolapsa nigrâque fauillam
Funditus occiderit, nullis habitabitur annis
Illa ingens Babylon, nec restaurata resurget,
Sed desolata æternum & deserta iacebit.

21 Sed requiescēt ibi
bestiæ, & replebuntur
domus eorum draco-
nibus: Et habitabunt
ibi struthiones, & pi-
lofi falrabunt ibi.

Ne verò, ne fessus ibi tentoria pastor
Fingat Arabs pecori-ve umbram, fontana-ve querant
Pocula vicini pastores, ducite saluos,
Dum licet, hinc ad turâ greges. 21 hoc plurima salu
Bellua damnato stabulabitur, atque ubi regum
Tecta ebore atque auro nunc stant operosa, dracones
Cristati, nidumque feri ponent struthiones.

22 Et respondebunt
ibi vlula in ædibus
eius & sirenes in de-
lubris voluptatis.

Hic etiam sera ducent sub nocte choreas
Capripedes Satyri, tectique pilis Siluani,
Monstraque multa alia humanas terrentia mentes.
22 Sape etiam carmen strix importuna per umbram
Ferale, & tristes in culminibus desertis
Stridebunt vlula, responsabuntque bifformes
Sirenes: Celeri fuge nauita litus auarum
Remigio, cerâque aures occludete naci.

Cap. 14.

1 Prope est vt veniat
tempus eius, & dies
eius nō elongabuntur.
Miserebitur enim
Dominus Iacob, & e-
liget adhuc de Israël:
Et requiescere eos fa-
ciet super humum
suam. Adugetur ad-
uena ad eos; & adhæ-
rebit domui Iacob.

1 Iamque dies, alterq; dies, irudentibus horis,
Prouoluent celeri fatalia tempora motu,
Et rata, quæ populis verus denuntio vates,
Efficient: venietque dies labentibus annis,
Cum Deus omnipotens posita iam mitior ira
Respiciet placido Iudæam lumine gentem,
Dispersamque leget variis è partibus orbis
Pubem Israël, tutâque in pace reponet,
Ad dulcem reuehens patriam charosque penates.
Multus eos innctis animis opibusque sequetur
Aduena, Diisque retro abiectis, quos antè colebat,
Hebræos auidè ritus morèmq; sacrorum
Hauriet, ad seros quos transferet inde nepotes.

2 Et tenebunt eos po-
putli, & adducent eos
in locum suum. Et
possidebit eos domus
Israël super terrâ Do-
mini in seruos & an-
cillas. Et erunt capien-
tes eos qui se cepe-
rant: Et subiicient
tractores suos.

2 Non inhonorus erit populi comitatus euntis
In patriam, cum sacra canens, tabulâsq; vetusti
Fæderis ad Solymas referet feliciter arces;
Multi illum populi, multi deducere reges
Certatim optabunt, donisque onerare superbis.
Ipse triumphantis Iudæa per oppida cultu

Sirenium etiã
meminit hoc
L. co tradu-
ctio quam se-
quitur Cyril-
lus: quæ Sire-
nes idem Ci-
ryllus inter-
pretatur ani-
malia suauiter
loquentia,
quorum in
numero dicit
Hebræos ha-
bere noctuã.

Cap. 14.
Significat tẽ-
pus, quo Cy-
rus Cambysis
Persarum rex
captiuum po-
pulum redire
permisit. Ec-
cl. 1. cap. 6.

Religionis &
fidei Christia-
næ in gentes
propagatio.

Inuectus

*Inuictus, captiua virum post se agmina ducet,
 Quos dominos nuper fuerat perpeffus iniquos:
 Chaldaeq; nurus, versa vice, matribus ibunt
 Serutum Hebraeis; & qui modo fauus & atrox
 Exigit à miseris infanda tributa colonis,
 Vectigal iuffus pendet crudele viciffim.
 3 Tum tu chara Deo magni soboles Iacobi,
 Seruitij vinctis exuta, metuque tyranni,
 Cum Solymos olim longo non tempore vifos,
 Et patriam, patriam iam libera facta tenebis,
 Chaldaei reputans fatum miserabile regis,
 4 Præteritos tali folabere carmine cafus:
 En quò deuenit tanti modo nominis ille
 Terrarum metus, & populorum terror, & horror?
 Quàm subito euerfas tabulas, fractamque repente
 Fiffi exactoris feralera vidimus haftam?
 5 Scilicet indomiti contriuit fceptra tyranni
 Bellipotens Deus, & fufces virgafque minaces,
 6 Libera feruili tundentes verbere terga,
 Fregit & infontum ftrictas in colla fegures.
 7 Interea terras pax laeta fecta per omnes,
 Securo retulit tranquilla fientia mundo,
 Poftquam tu miferande iaces; iam pinus, & vlmus,
 Iamque abies filuis crefcit que plurima noftris,
 Et Libani natæ frondofa in vertice cedri
 Celfius affurgunt, letofque per aëra ramos
 Expandunt, ex quo tibi lumina ferreus urget
 Somnus, & aternum recubas Phlegetonte fepultus.
 8 Quinetiam, dum te loca nocte fientia functum
 Excipient, & nigra palus Acheronte refufo
 Abfcederit reditum, vafte rex Plutus ab antra
 Proferet os, conchamque inflans lugubre fonantem,
 Signa canet: venient exciti ad figna gigantes,
 Occurrèntque tibi regesque, ducèfque tyrannique
 Horribiles quondam populis, dum vita manebat,
 Nunc umbra tantum, & tenues fine corpore vitæ.
 9 Vtq; procul cernent pauitantem, & dira trementem
 Supplicia, vno omnes, his vocibus ore laceffent:
 Venifti tandem, tuaque intoleranda Tonanti
 Impietas huc noftra fequi vefigia inffit,
 Durum iter: ecce iaces lethali faucius icetu,
 10 Téque eadem que nos tenet irremediabilis vnda,
 Dic, o dic, qua vana tui fiducia tantis*

Sub horum
 nominum ar-
 boribus intel-
 ligit reges &
 principes
 quos rex Ba-
 bylonicus
 bello perfe-
 quebatur.
 Elegans fi-
 ctio poetica,
 quam etiam
 hic agnofcit
 diuus Hero-
 dotus.

3 Et erit in die illa cū
 requiem dederit tibi
 Dominus à labore
 tuo, & à concuffione
 dira, & à feruitute tua
 qua feruifti;

4 Similes parabolam
 iftam contra regem
 Babylonis; & dices:
 Quomodo ceffauit
 exactor, quieuit tri-
 butum?

5 Contriuit Dominus
 baculum impiorum,
 virgam dominantium,
 6 Cædentem populos
 in indignatione pla-
 ga infanabili, fubiici-
 entem in furore ge-
 ntes, & perfequentem
 crudeliter.

7 Cõquieuit & fluit
 omnis terra, gauifa eft
 & exultauit.

8 Abietes quoque læ-
 tate funt fuper te &
 cedri Libani: Ex quo
 dormifti non eft qui
 fuccidat nos.

9 Infernus fubter te
 conturbatus eft, in oc-
 curfum aduentus tui
 fufcitauit tibi gigantes.
 Omnes principes ter-
 ræ furrexerunt de fo-
 liis fuis, omnes prin-
 cipes nationum.

10 Vniuerfi refpon-
 debunt & dicent tibi:
 Vulneratus es ficut &
 nos, & noftri fimis
 effectus es:

11 Detracta eft ad in-
 feros fuperbia tua:
 Cõcidit cadauer tuū,
 fubter te fternetur ti-
 nea, & operimentum
 tuum erunt vermes.

Præfi-

*Præsidis opibusque modo subnixâ recessit?
Nempe iacet manes subito demersa sub imos.
Fœtidus ossa cinis tua sunt, graue-olensq; cadauer
Allambunt vermes, animam felice piorum
Sede procul pulsam styx interfusa cœrcet.*

12 Quomodo ceci-
disti de caelo Lucifer,
qui mane oriebaris?
Corruisti in terram
qui vulnerabas gētes?

12 O quàm præcipiti detrusus ad infima saltu,
Amissum frustra lugebis Phosphore caelum?
Phosphore Phæbeo quondam speciosior ortu,
Ecce iaces terra illisus qui gentibus horror
Nuper eras, ferrôque ignique impune per omnem
Debacchabaris nulli non noxius orbem.

13 Qui dicebas in
cordē tuo: In caelum
ascendam: super astra
Dei exaltabo solium
meum, & fedebo in
monte testamenti, in
lateribus Aquilonis;

13 Tu-ne etiam in superos immania sapius ausus,
Hac tecum tacito demens sub corde sonabas?
Terra mihi forsân fuerit satis hæctenus: at nunc,
Nūc quoq; stelliferū (quis enim prohibebit) olympum
Propugnante Deo frustra conscendere certum est,
Et solium super astra meum radiosâ locare.

14 Ascendam super
altitudinem nubium,
similis erō altissimo.

Monte sacro residere placet, qua parte serenus
Flat Boreas, qua parte caput per nubila celsum
Porrigit, & longè montes supereminet omnes:

15 Verumtamen de-
traheris in fundum
lacti.

14 Hic ubi sacra mihi statuam in stauranda quotannis,
Pârque Deo (si non maior) terrâsque fretumque,
Et caelum, regni consors utriusque, tenebo.

16 Qui te viderint, ad
te inclinabuntur, req;
prospiciēt: Nunquid
iste est vir qui cōtur-
bavit terram, qui cō-
cussit regna?

15 Talia iactantem frustra, vanâsque vomentem
Ore minas Deus arripuit, dextrâque rotatum,
Misit ad infernas tormento fortius undas.

17 Qui posuit orbem
desertu, & vrbes eius
destruxit, & vinctis nō
aperiit carcerem.

16 Fama tui casus: infelicissime rerum,
Finiimas vrbes monstri nouitate mouebit:
At quibus id coram dabitur vidiſſe, stupebunt
Attoniti, penitusque oculis in tartara fixis,
Quôque iaces mersus fundôque volutus in imo,
Inclinabundi aspicient, ac talia dicent:

18 Omnes reges gen-
tium vniuersi dormie-
runt in gloria, vir in
domo sua;

Te-ne igitur talem aspiciamus? tu barbarus ille
Terrarum prædo? quantum mutatus ab illo,

19 Quem debellatus, quacunque extenditur orbis
Et deleta vrbes, concussâque regna tremebant
Victorem? tu-ne ille ducum qui capta trahebas
Colla superborum? & longo pedore necabas?
Et caelum viuus, & terram morte solutis
Demebas frustra? nec enim caruere sepulchri
Supremo (quanquam velles) communis honore:
Sed patriis positi tumulis in pace quiescunt,
Nec morte indecores, nec vita fonte notati.

19 Quem debellatus, quacunque extenditur orbis
Et deleta vrbes, concussâque regna tremebant
Victorem? tu-ne ille ducum qui capta trahebas
Colla superborum? & longo pedore necabas?
Et caelum viuus, & terram morte solutis
Demebas frustra? nec enim caruere sepulchri
Supremo (quanquam velles) communis honore:
Sed patriis positi tumulis in pace quiescunt,
Nec morte indecores, nec vita fonte notati.

19 Quem debellatus, quacunque extenditur orbis
Et deleta vrbes, concussâque regna tremebant
Victorem? tu-ne ille ducum qui capta trahebas
Colla superborum? & longo pedore necabas?
Et caelum viuus, & terram morte solutis
Demebas frustra? nec enim caruere sepulchri
Supremo (quanquam velles) communis honore:
Sed patriis positi tumulis in pace quiescunt,
Nec morte indecores, nec vita fonte notati.

Mōtem hunc
intelligit in-
terpretes tē-
plum Hiero-
solymitanū,
vbi Nabuchō-
donosor vo-
luit adorari.

Atte

Tradunt Hebraei, filium Nabuchodonosoris, Euilmerodacum nomine, quod Chaldaeis fidem faceret, eum fato concessisse, eius cadauer in ducentas partes diuisisse, & totidem auibus dedisse deuorandas.

19 *At te hominū, diuūmq; odiū, nec terra, nec vnda,
Nec caelum commune sinu post fata fouebit;
Sed veluti trunci deformis inutile lignum,
Proiiciere feris faetente effossus ab urna.
Hoc haeres tuus, hoc funesto pignore regnum
Afferet ambiguum natus, populisque cadauer
Ostendet tabo fluidum, mox plurima sectum
Ieiunis auibus tradet per frustra vorandum.
At dispersa tuo per campos funera iussu
Colliget, & lectis terram super ossibus altam
Iniiciet: 20 tua consortem cum plebe sepulchri
Non habitura locum, miluique aquilāq; vorabunt.
Iure quidem: nam te, scelere vno eodemque, tuūmq;
Infelix genus, & populum patriāque patrēsq;
Extinxi, o miseris, caput horum & causa malorum.
Heu stirpem inuisam, nomēque genūsq; pudēdum,
Postera te nunquam celebrabunt secula, nunquam
Fama loquetur anus, sed edax obliuio fastis
Eximet, & memori penitus deradet ab æuo.
21 At vos victores, teneris ne parcite natis,
Sed rapite ad cadem, patrum peccata suorum
Morte soluturos; namque hos adollescere diuūm
Fata vetant; nec enim patrimonia auita tenebunt,
Nec patrias implebunt successoribus vrbes.
22 Surgam ego (ait Dominus) qui iusta motus ab ira
Bella manu lethumq; gero: Surgam (inquit) & illud
O Babylon toto orbe tuum memorabile nomen
Funditus euulsum terris abolebo, tuāsq;
Reliquias ducens victrices ipse cateruas
Persequar, & tota gentem cum stirpe necabo,
Ne possit generis lapsi sarcire ruinas.
23 Ipsam autem sedem, quae nunc turrata superbit,
Magnorum ostentans aurata palatia regum,
Spinosis hirtus setis habitabit echinus,
Multaque praeterea variarum monstra ferarum.
Cetera, non hominum vestigia, non animantum
Admittent, sed nigra palus, innabile caenum
Mole superfusa pigrarum voluet aquarum.
Planitiesque omnis demersa liquecet in vndas,
Nec fulicis celebres, mergis nec edacibus aptas.
His ego te, Babylon, meritam grauiora, piabo
Supplicis, totāque ruam, verrāque per auras.
24 Quoque minus dubites, cladisq; haec signa futura*

19 Tu autem proiectus es de sepulchro tuo quasi stirps inutilis: pollutus & obuolutus cum his qui interfecti sunt gladio, & descenderunt ad fundamēta lacu quasi cadauer putridum.

20 Non habebis consortium neq; cum eis in sepultura: tu enim terram tuam disperdidisti, & populū tuū occidisti. Non vocabitur in aeternum semen pessimorum.

21 Praeparate filios eius occisioni in iniquitate patrū suorū: non confurgent neque hereditabunt terram, neque implebūt faciem orbis ciuitatū.
22 Et confurgam super eos, dicit Dominus exercituum: & perdā Babylonis nomen, & reliquias & germē & progeniem, dicit Dominus.

23 Et ponam eam in possessionem ericij, & in paludes aquarum, & scopabo eam terens scopā, dicit Dominus exercituum.

24 Iurauit Dominus exercituum dicens: Si non vt putauī ita erit: & quomodo mente tractauī,

Certa scias vero predici numinis ore,
 Assyrius Solymas qui nunc circumfidet arces,
 Ibit in exemplum, de quo memorabile poena
 Molitur genus armipotens sic fatus ab alto:
 Per me, perque meum nulli violabile numen
 Iuravi, faciámque ratum quod mente peregi
 Præceptique mea: non sim Deus, & mea posthac
 Sacra colat nemo, templis-ve imponat honorem,
 Si non Assyrium hunc urbi temploque minantem
 Excidium crudele meo, vanisque tumentem
 Viribus, hoc ipso quem castris occupat agro,
 Hisque suburbanis, quos undique milite clausit
 Montibus, ingenti prostratum clade, cruentis
 Calcara biugis, infectaque sanguine rura
 Corporibus, galeisque viram constrauero, & armis,
 Seruilique meos exemero compede ciues.

25 ita eueniet: Vt cõ-
 teram Assyriũ in ter-
 ram mea, & in monti-
 bus meis conculem
 eum: & auferetur ab
 eis iugum illorum, &
 onus illius ab humero
 illorum tolletur.

26 Hoc consiliũ quod
 cogitavi super omnẽ
 terram, & hæc est ma-
 nus extẽta super vni-
 uersas gentes.

27 Dominus exerci-
 tum decreuit, & quis
 poterit infirmare? Et
 manus eius extẽta, &
 quis auertet eam?

28 In anno quo mor-
 tuus est Achaz, factũ
 est onus istud.

29 Ne læteris Philis-
 tæa omnis tu, quoniã
 comminuta est virga
 percussoris tui. De ra-
 dice enim colubri e-
 gradietur regulus, &
 semen eius absorbens
 volucrum.

30 Et pascentur pri-
 mogeniti pauperum,
 & pauperes fiduciali-
 ter requiescent, & in-
 terire faciam in fame
 radicem tuam, & reli-
 quas tuas interficiã.

25 Talibus exemplis, gentes quæcunque rebellem
 Induerint animum, vel si coniuret in vnum
 Terra omnis, certum est vlciscier: hæc mihi fixa
 Est, & erit semper, semperq; immota voluntas.

27 Quis reuocare manum extẽtam, quis flectere iussa
 Audeat, aut possit decreta infringere nostra?

28 Hæc super Assyrio, super & Babylone canebam,
 Non falsus vates, quo tempore mortuus Achaz,
 Imperium nato sceptrumque reliquit habendum.

29 At tu mutatum frustra letabere regem
 Allophylea nurus, spes certè pascis inanes,
 Si cecidisse tuum domitorem hoc funere credis.

Exorietur enim colubri huius ab ossibus vltor
 Regulus, haud tantum natis, vestrisque timendus
 Coniugibus, sed & ipsi etiam per inane volantum
 Alituum generi: non si ardua prapete penna
 Astra sequi temes, dirum os euadere possis,
 Afflatu pollems auras corrumpere solo.

30 Tum sua Iudæus tuto seret arua colonus,
 Securisque metet, quas non ingratus abunde
 Reddet ager segetes, placidaque in pace recondet,
 Depulsosq; famis paupertatisque timore,
 Instituet dulces epulas, fusuque per herbam,
 Cum natis, cum coniugibus, vernisque redemptis,
 Te miserorum hominum proiectorumque parentem
 Leta voce canet, Deus o sator optime rerum,
 Quod procul hoste siti, sola nostra audacter aramus,

Quod

Achaz mo-
 riens regnum
 filio Hesechig
 relinquit.

Quòd lati metimus, quòd tuti condimus, istud
Munus opusque tuum est: te nos authore paratis
Vtimur & fruimur. At te, & genus omne tuorum,
Barbare, dira famés, & iners vastabit egestas,
Reliquiasque famés quas non exhanserit, ensis
Absumet: ¹ plorate vagi per compita ciues,
Dicite cum gemitu, & femineo vlulatu.
Ecce Philistæi prostrata est gloria regni.

Namque vides vstis ut fumus ab urbibus exit,
Fumus ab aduerso in nubes Aquilone volutus,
Nilque intactum ignis, complexus cuncta, reliquit.

² Ite Palestini, migrate, nouasque subinde
Exilia exiliis mutantes querite sedes,
Obuius & si quis vos forte rogauerit hospes,
Cur vestri Solyma cecidere super stite muri,
Dicite, (nam miseris etiam fas dicere verum)
Nempe Dei fundata Sion seruatæque dextra,
Spemque fidemque suam non frustra credidit illi,
Quo duce perpetuos mansura est sospes in annos.

Cap. 15. ¹ Vos quoque pars Arabis fortunatissima regni,
Pæna, Moabite, factis manet equa nefandis.
Nocte repentino ruet expugnata tumultu,
Illa, illa Arepolis, murus tutelæque vestri
Et caput imperij, vigilique tacente, nec vllas
Insidias hostis persentiscente dolosi,
Somno sopitam victor peruadet in arcem.

² Quæ fuga, qua rerum trepidatio, quis vagus ille
Palantis populi montes concursus ad altos?
Heu miseri frustra fugitis Dibonis ad urbem,
Nequicquam ad Medaben cum femineo ploratu
Sacrificamque Naben planctus geminatis inanes,
Hic ubi templa nouo surgunt de marmore centum,
Centum fumantes ara, totidemque ministri
Vota Chamo faciunt vestro, pacemque cruore
Nequicquam fuso exquirunt: non ille supremum
Imperio excidium, urbi ignem, murisque ruinam,
Non ferrum potis est iugulis auertere vestris,
Olim truncus iners, nunc fabra factus ab arte
Fædum & semifero signum mirabile rictu.

Per fora discinctæ current, per compita matres,
Crinibus heu matres rasis, innuptæque tonsis
Vingo comus, sexum metus, atateque periculum
Confundet, fugient quanquam tardante senecta

K 2

Lon

31 Vlula porta, clama-
ciuitas. Prostrata est
Philistæa omnis. Ab
Aquilone enim ve-
niet fumus, & non est
qui effugiat agmen
eius.

32 Et quid responde-
bitur nunciis gentis?
Quia Dominus fun-
dauit Sion, & in ipso
sperabunt pauperes
populi eius.

Cap. 15.

1 Onus Moab. Quia
nocte vastata est, Ar
Moab concituit: Quia
noctevastatus est mu-
rus, Moab conticuit.

2 Ascendit domus &
Dibon ad excelsa in
planctum, super Na-
bo & Medaba Moab
vlulabit. In cunctis
capitibus caluitiū, &
omnis barba radetur.

Nabo & Me-
daba nobiles
ciuitates Moa-
bitarum.
In Nabo ido-
lum Chamos
consecratum
erat, quod
Beelphegor in
scripturano-
minatur.

Rasura apud
veteres etiam
ethnicos sym-
bolium luctus.
Vide Euripi-
dem in Alce-
stide.

Longaui patres, & pectus ad vsque fluentem
Canitiem, mento (visu mirabile) vellent.

3 In triuis eius accin-
cti sunt sacco: super
tectā eius & in pla-
teis eius omnis vlu-
latus descendet ad
fletum.

Publicus attonita luctus resonabit in vrbe:
Hos triuis, illos mediis vlulare plateis
Accinctos sacco, & turpantes puluere vultus
Cernere erit, pars tecta metu sublimia scandet,
Pars cellis gemitum committere credet, & antris
Tutius, & fletura specus descendet ad imos.
Nunc hoc, nunc illud dubius, aliudque sedebit,
Aut quæ tuta petant, aut quæ suspecta relinquunt.

» Quippe vbi supremis vrgemur cladibus, omne
» Consilium frustra est, præceptis trahit omnia casus.

4 Clamabit Efebon &
Eleale, vsque Iasa au-
dita est vox eorum.
Super hoc expediri
Moab vlulabūt: ani-
ma eius vlulabit sibi.

At verò Eleale populis opibusque superba,
Et Cereris, Bacchique ferax E sebusa, suorum
Conspersa lacrymis, quæ non extrema tulere?
Quas non irato iactarunt æthere voces?

Efebō & Elea-
le ciuitates
sunt prouin-
ciæ Moabiti-
cæ. Iasa oppi-
dū, quod mari
mors tuo im-
minet, termi-
nus Moabita-
rum.

Audiat horrendos planctus lamentaque Iasæ
Cultor littorea, iugaque intremuere remota:
Ipse animum abiectis despondens turpiter armis
Miles, & in lacrymas muliebri more solutus,
Commisssas arces, & credita claustra relinquet.

5 Cor meū ad Moab
clamabit. Vectes eius
vsque ad Segor vitulā
conternantē. Per ascē-
sum enim Luith fiens
ascēdet, & in via Oro-
naim clamorem con-
tentionis leuabunt.

Quis tum animus turbæ imbelli, quæ spēs, ve salutis?
Certè ego, quamquā hostis populi, ritusq; sequentis
Diuersos, nostraque etiam-num cade calentis
Fata canam, lacrymas nequeo cohibere fluentes.
Inuitis miserande Moab tua funera præsens
Prosequor exsequiis: dum quanta clade futurum
Vt pereas, longè ante diem præsagio vates.

Non procul ille dies, cū vectibus impete ruptis
Horrisco, & regni claustris hinc inde refractis,
Tota Moabitis victoribus ora patebit.
Finibus à citimis, florentis ad vsque Segorra
Mænia, quæ veluti letos equa trima per agros
Luxuriat modo, & exultim luditque salitque,
Mox pubem fletura suam, florēque iuuenta
Hostili gladio, prima à radice recisum.

Quam grauis ascensu captis, quam durus & asper
Callis erit, iuga qui surgente Luytica clino,
Et montes aperit saxosos, vnde sequestro
Vertice, dextrorsum Assyriam, leuāque Moabi
Ostentat regnum speculis Oronais ab altis?
Quis gemitus, quis clamor erit iuuenūmque senumq;
Cū paruo flexi circumactū luminis, illinc

Cernere

Cernere erit dominas vrbes, hinc indice fumo

Nemrim op-
pidum est su-
pra mare
moituum.

*6 Collapsam in cineres patriam, versosq. penates,
Nemridaque excisam, fontesque & flumina sicca,
Et letos herbis campos, & florida prata
Consumpto penitus emarcida facta virore?*

*7 Non erit infandis vindicta remissior ausis,
Adueniet pede non claudo par pœna furori:
Namque illos, versis victrix Babylonia fatis,
Immani ferri sub pondere colla grauatos
Instar agent pecudum, per difficiles conualles,
Quas multus torrens, & circum densa salicta,
Et limosus ager, tristisque vligine plenus
Impediet, fundoque palus suspecta latente.*

*8 Hic gemitus renouare suos, hic sydera rursus
Vocibus insanis, non auditur a ferire,
Horrissonis clamor fines peruadet in omnes,
Nulla expers cladis regio: mœstissima flebit
Gallis equum domitrix, vlulabit maxima frugum
Mater Elis, ducique suos lugebit agrestes,
Et fodere, & sulcis doctos immittere fontes.*

*9 At tu vndas Dymon, Dymon ingrata Tonanti,
Qua te praeingunt, miraberis ire cruentas:
Hac ego lege tuis, Deus ipse, miserrima Dymon
Fata cano exulibus. damnato si noua forte
Tecta solo reparent, tristi fortuna renascens
Alite, clade noua te rursus adobruet: & si
Bis vastata, eademque bis instaurata resurgas,
Vindice me, quem terra tremit, calumque fretumque,
Expugnata cades toties, torrensque peremptum
Capti virum coniux, & pignora caesa dolebit.
Atque adeo, ne quis rediuias ponere sedes.*

Cap. 16. *Audeat hic, saeuos deuota per arua leones*

Hæc omnia
ironicè dicta
intelligi voluit
interpretes.
Scio Hiero-
nymum, nuf-
quam Iudais-
mi factorem,
hunc locum
aliter inter-
pretari: sed
magis placuit
cū multis aliis
interpretibus
sensum hunc
sequi, quando
non ita sit ste-
rilis scriptura,
vt hoc etiam
ad Christum
egimus testi-
monio.

Immittam, qui cuncta vorent, vastentque ruantq.

Vade Moab, tempus postulat (nam plena reliquit

Prædator stabula Assyrius) pactosque tributi

Nomine, pro vita, pro libertate redempta

Coge agnos, dominoque tuo centena repende

Isacidum Regi lactantes millia fœtus.

Hunc numerum Petraei Arabes, (ni fallor) abunde

Sufficient, serua pactas ex fœdere leges,

Si potis es, gregibusque datis, missisque Siona,

Solue fidem dubiam, & te fœdis frangi exime probro.

2 Ne facias, dudum prouidit cautior hostis,

K 3

Namque

6 Aquæ enim Nem-
rim deserta erunt, quia
aruit herba, defecit
germen, omnis viror
interiit

7 Secundum magni-
tudinem operis & vi-
sitatio eorum: ad tor-
rentem salicum du-
cent eos.

8 Quoniam circuibit
clamor terminum
Moab: vsque ab Gal-
lim vlulatus eius; vsq.
ad puteum Elim cla-
mor eius.

9 Quia aquæ Dymō
repletæ sunt sanguine:
ponam enim super
Dymon additamentum:
his qui fugerint de
Moab, leonem, & re-
liquis terræ.

Cap. 16.

1 Emitte agnum Do-
mine dominatorem
terræ de Petra deserti
ad montē filia Sion.

2 Et erit: sicut auis fu-
giens, & pulli de nido
auolantes: sic erunt
filia Moab in trans-
fensu Arnon.

Namque tuas populator opes, prædámque sub hasta,
 Seu pecus hæc fuerat, seu libera corpora, certis
 Addixit dominis, sua quemlibet, ut cecidit fors,
 Fecit herum, quem turba sequi captiua iubetur:
 Scilicet ista grauis discessio fiet, auaris
 Arnonis in ripis, tenerámque à matre puellam
 Diuidet, & patri natum uxorique maritum
 Eripiet. qualis tempestas cum furit ingens,
 Implumes nido pullos, fugiente parente
 Abripit, & raptos Notus huc disturbat & illuc,
 Nequicquam infirmis plaudentes aëra pennis.

3 Ini consilium, coge
 cõsilium. Pone quasi
 noctem umbrã tuam
 in meridie. Absconde
 fugientes, & vagos ne
 prodas.

3 Disce igitur fati iam non ignare futuri,
 Disce, nisi ferus es, miseris succurrere tandem.
 Respice te, casusque tuos instare tremisce,
 Accipe consilium, nec uera monentibus aures
 Obstrue. Si quondam cum te tua fata merentem
 Urgebunt, aliquam merito sperare salutem
 Posse cupis, miserorum hominum miserare uicissim
 Fortunam, inque vicem miserescere discite uestri.

Ecce umbram, tutumque petit Iudæa latebris
 Fessa locum, ne claude sinum crudelis auarum,
 Ast umbra noctisque caua sub nube receptos
 Occule, Barbaricus donec deferueat æstus,

4 Habitabunt apud te
 pro fugi mei Moab:
 esto latibulum eorum
 à facie vastatoris. Fi-
 nitus est enim puluis,
 & consummatus est
 miter, defecit qui cõ-
 sulcabat terram.

4 Deposito neu prode tuum, sed fida penes te
 Sit profugis mora parua meis, tutæq; latebræ.
 Nec te ceptantem facinus memorabile, vano
 Barbarus iste metu uersum deterreat hostis:
 Nam ueluti puluis uento raptatus in auras,
 Vanescet subito, consumptus uindictis ira,
 Vixque superstes erit de tot modo millibus unus,
 Terra quibus calcata nequit satis esse, suorum
 Funera qui patriis miseranda renunciet oris.

5 Et præparabitur in
 misericordia folium,
 & sedebit super eum
 in ueritate in taber-
 naculo Dauid. Iudi-
 cans, & querens iudi-
 cium, & uelociter red-
 dēs quod iustum est.
 6 Audiuius super-
 biam Moab: superbus
 est ualde. Superbia e-
 ius, & arrogantia eius,
 & indignatio eius,
 plus quam fortitudo
 eius.

5 At regni sceptrum Hebræi sellamque beatam,
 Quam pede iurarat miles calcare prophanus,
 Restituet Deus armipotens, miseratus ab alto
 Isacidum gentem, priscòque reponet honori
 Legitimus puer hic, nullaque euectus in alium
 Ambitione locum, proanita sede sedebit,
 Dauidis genus ipse, senique simillimus ipsi,
 Os, animum, atque fidem, populis in pace regendis.
 6 Vix est, ut pectus liuens, tumidumque ueneno,
 Consilium sanum admittat, monitusque salubres.
 Si petis exemplum, non longè exempla petentur,

Hæc 2d Eze-
 chiam refe-
 runt pleique,
 quæ ad Chri-
 stum etiam
 possunt peti-
 here.

Nota

Nota superque satis, fandoque audita Moabi
 Sauris, & qua sine more superbia turget,
 Supra homines, supraque Deos: sed quicquid inani
 Voce sonoque crepat, terris iratus & astris,
 Nil solidum tinnit, nil firmo robore subitum:

Ille quidem magnum spiratque sonatque, sed intus
 Aut nihil aut minimum certe polletque potestque,
 Dissentis similis quos spiritus viribus inflat,
 Quos, si quis leuiter pungat, redduntur inanes.

7 Ergo leui cadet impulsu, nec differet ultra
 Vindictam Dominus, sed fastum, & toruaminacis
 Signa supercilij, pallentia vertet in ora,
 Lumentisque genas, suffusaque lumina fletu.

Quis referat querulis plenas ululatus vrbes?
 Quos patres, matresque, vaga, quos innuba virgo,
 Colla comasque sinens tremulis iactari ex auris,
 Alter in alterius pectusque sinumque refundent.

Ite viatores, celerique per auia cursu
 Fulminei victoris iter praeuertite, & illis
 Qui coctos lateres lentoque bitumine iunctos,
 Cementoque graues moles, fassaque profundas

Hostibus opponunt, hac tristia nuncia ferte:
 8 Ecce suburbanis Esebus & barbarus ignes
 Delicis miles, Sabameque, immisit auaros,
 Vitiferosque manas colles, ferroque proteruus
 Funditus excidit victor, populatus odora
 Latam olea, letam Baccho crudeliter oram.

Et tenera matres cum prole, flagellaque, & ipsos
 Malleolos, passim huc calcatos sparsit & illuc:
 Teque Iasera potens, (monumentum triste furoris
 Supremumque sui) cursu subuertit eodem,
 Vnde cruore satur, transmissa flumine, praedama
 Rettulit ingentem, cum sospite milite sospes.

9 Quam iuuat hic, adeoque iuuat tua funera Iasera,
 Tuxrita o Iasera, prisci que colonia Gadi,
 Vitiferisque tuam Sabame celeberrima siluis
 Deplorare vicem: lacrymas Esebusa fluentes,
 Tuque parens frugum Eleale, ne spernite vatis,
 Quas ego funereo vobis cum carmine libo.

O miser as, quibus inter opus, gratumque laborem,
 Dum plenis mitem vindemia cordibus uiam
 Calcandam praelis rubeum spumantibus infert,
 Vinaque nigra fluunt lacubus gaudente magistro,

Et

7 Ideo ululabit
 Moab ad Moab, uni-
 uersus ululabit. His
 qui letantur super mu-
 ros cocti lateris, loqui-
 mini plagas suas.

8 Quoniam suburba-
 na Esebon deserta
 sunt, & vineam Saba-
 ma domini gentium
 exciderunt: flagella
 eius usque ad Iazer
 perueherunt: erraue-
 runt in deserto: pro-
 pagines eius relictae
 sunt: transierunt mare.

9 Super hoc plorabo
 in fletu Iazer vineam
 Sabama. Inebriabo te
 lacryma mea Esebon
 & Eleale. Quoniam
 super vindemiam tuam
 & messem tuam vox
 calcantium irruit.

Pro flumine,
 textus habet
 mare: quod
 non raro pro
 quouis flumine
 apud propheta-
 tas ponitur

Et letis cantante bonum prouentibus annum,
 Dúmque per aestatem, segetes robustaque farras
 Prosterunt rapidis messorum solibus vsti,
 Et superaturas expectant horrea messes,
 Heu male praesus supra caput irruet hostis,
 Tela manu, flammisque gerens. Quam versa repete
 Omnia! Carmelo quae nuper gleba feraci
 Certabat, dulci que suos in pace colonos
 Carminibus frugum vini que vocare datorem,
 Et gyro choreas deducere leta videbat,
 Obstupuit subito, viso praedone, simulque
 Conticuit buxus, vocemque inflata represit
 Tibia, praecipitque fuga vindemitor altos
 Proripuit sese in colles, & praetera reliquit,
 Haud unquam letum dicturus, ut antea, carmen.

10 Et auferetur laticia & exultatio de Carmelo, & in vineis non exultabit neque iubilabit: vinum in torculari non calcabit, qui calcare consueverat; vocem calcantium abstuli.

11 Super hoc venter meus ad Moab quasi cythara sonabit, & viscera mea ad murum cocti lateris.

12 Et erit: cum apparuerit quod laborauit Moab super excelsis, ingredietur ad sancta ut obsecret, & non valebit.

13 Hoc verbum quod locutus est Dominus ad Moab ex tunc.

14 Et nunc locutus est dicens: In tribus annis quasi anni mercenarij auferetur gloria Moab super omni populo multo. Et relinquetur in eo sicut racemus paruus & modicus nequaquam multus.

11 Quas ego cum clades, venturaeque fata reuoluo,
 Cor intus trepidat, commotaque viscera magno
 Insolitoque micant motu, lugubreque quiddam, &
 Triste fremunt: doleo, doleo (mihicrede) tot olim
 Casuras vrbes, tot cocto mœnia saxo
 Conditas, barbaricis non suffectura lacertis.

12 Non votis onerare Deos, non thuribus aras
 Profuerit suffire nouis, non edita magno
 Tempora labore sequi, praeruet in utile velox
 Officium victor, medioque in limine templi
 Sacrificos ante ora Deum maetabit inertes.

13 Fatorum haec summa est periture Moabe tuorum.
 Nec tibi mendaci credas ab aruspice dictum:

14 Nam Deus, haec dudum fatus Deus, irrita nunquam
 Esse sinet: quoque addubites minus, en tibi certus
 Author adest, nostroque eadem denuntiat ore:
 Tu memori iussus, quae profero, mente teneto.

Quartus ab hoc, gens infelix, tibi fatifer annus,
 Nam tres indulsit tantum tibi Parca Decembres,
 Parca seuera dies numerans, & tempora signans,
 Ut qui debet opus certa mercede diurnum:
 Nomen, & illustrem qua rangis sidera famam
 Expunget, memorique tuum deradet ab aevo
 Et decus, & titulos: populus qui littoris Afri
 Par fabulo est, mox nullus erit, simili que relictis
 Qui, quamuis auidas, fallunt quandoque legentium
 Dextras atque oculos, decerpta vite, racemis.

Epilogus eorum quae dicta sunt a capite decimo quinto.

Vtitur infra eadem comparatione.

Tu

Cap. 17. *Tu quoque tam facilis (quāquam sine crimine nostro)*

*Vndique deletas in nos armare cohortes,
Hostibus & nostris socias coniungere vires,
Non impune feres fatis deuota Damasce:
Namque dies feralis adest, quo corruet illa
Deliciarum atrix, luxūsq̄ue magistra profundi,
Non vrbs, sed lapidum, & camenti informis aceruus.*

Aroër vasti-
tatem & soli-
tudinē signi-
ficat. Est au-
tem nomen
regionis in
Syria.

*Tum quascunque vides spatioso Aroëris in agro
Turrigeras arces, pubenti pascuus herba
Collis erunt, campūsq̄ue virens, vbi saepe per arua
Incustodite ludent pecorosa bidentes.*

Ephraim ac-
cipitur hic
pro decem
tribubus.

*Tum nihil externos sociali fœdere reges,
Profuerit iunxisse tibi, miser Ephremita:
Euersa quid enim sperare licebit ab vrbe?
Ipsa suo cedit regno Syriāque Damascus,
Degenerique gerens immania vincula collo,
Et vultum tristi suffusum puluere turpem,
Seruitij iugum idem (nam sic decreuit ab alto
Bellipotens Deus,) inuita ceruice subibit,
Cui prius indecores humeros submiserat ille
Egregia Israël fama super athera notus.*

Ironice acci-
piendum, vt
ferè volunt
omnes inter-
pretes.

De decem
tribubus hæc
rursus intel-
ligenda.

*Ergo sub Syria tumulo, bustoque Damasci,
Iam prorsus nulla, aut tenuis cinesactaque gentis
Gloria Iudæa mutos petet obruta manes:
Pinguiaque, & validas quondam iactantia vires
Corpora, funus idem, atque idem populabitur ignis,
Iamdudum longis contabescencia morbis.*

Raphaim val-
lis latè patens
& fertilissima.
Sunt autem
hic tres egre-
gie similitu-
dines à re ru-
stica desump-
tæ.

*Quam paucas post se messor Raphaenus aristas,
Dum sternit segetes & farrea demerit arua,
Præterit ignauis sequi-tantum è plebe legendas;
Quamque ferè nullas attentus vinitor vuas
Lecta sagax oculis lustrans, & omissa retractans;
Quam pauca excussa superant ex arbore bacca,
Quas anus ad varios non prodiga colligit vsus,
Hucque illucq̄ oleam exagitat, furcāque bicorni
Deiicit à summo pendentem vertice fructum,
Et si quo nequii pertingere pertica, quinque
Tres-ve minus-ve manent, egrè mussansq̄ recedit:*

Samarium
incolebat de-
cem tribus.

*Tam raros, numeroque etiam Samaria minore,
Orba, suos ciues (sic fata vlticia poscunt)
Flebit ab Assyrio deuastatore relictos.*

*Felices ter relliquias, queis lumen ab alto
Aethere diffusum, tenebras dissoluet opacas,*

L

Mon-

Cap. 17.

1 Onus Damasci. Ecce Damascus desinet esse ciuitas, & erit sicut aceruus lapidum in ruina.

2 Derelictæ ciuitates Aroër gregibus erūt, & requiescent ibi, & nō erit qui exterreat,

3 Et cessabit adiutorium ab Ephraim, & regnum à Damasco. Et reliquæ Syriæ sicut gloria filiorum Israël erunt: dicit Dominus exercituum.

4 Et erit in die illa: Attenuabitur gloria Iacob: & pingues carnes eius ematrescent.

5 Et erit sicut congregans in messe quod restiterit, & brachium eius spicas leget, & erit sicut quarens spicas in valle Raphaim.
6 Et relinquetur in eo sicut racemus: & sicut excussio oleæ duarum aut triū oliuarum in summitate rami: siue quatuor aut quinque in cacuminibus eius fructus eius, dicit Dominus Deus Israël.

7 In die illa inclinabitur homo ad factorem suū, & oculi eius ad sanctum Israël respicient.

Monstrabitque Deum: sordebunt protinus ara

8 Et non inclinabitur ad altaria quæ fecerunt manus eius & quæ operati sunt digiti eius: non respiciet lucos & delubra.

8 Bethelides, mutique cadent altaria Dani.

Mox iter ad Solymos augustaque templa capeffent,

Sanctus ubi colitur Deus, in quem sponte tueri

Gaudebunt iusti, rectos ad sidera vultus

Tollentes, diuosque suos, ignobile plastæ

Figmentum, pede calcabunt, lucosque relinquent.

Vaticinium istud ad litteram impletum est temporibus regis Hezechie: Vide lib. 2. Paralip. cap. 30. & 31.

9 In die illa erunt ciuitates fortitudinis derelictæ, sicut aratra & segetes quæ derelictæ sunt à facie filiorum Israël, & erit deserta.

9 Qualis Amorrea quondam trepidatio gentis,

Et fuga fæda fuit per agros, perque oppida, & vrbes,

Dum messem ille metu infectam, durum alter aratrum

Semiruto fugiens ad montes linqueret aruo:

Cum populus rubri domitor maris, & superatis

Desertus Arabum, torrentis more, patentes

Formidabile per campos diffunderet agmen,

Obuia cuncta fugans, sternensque ferensque ruensq;

Non minor Assyrio clades impendet ab hoste

Infelix Samara tibi, cui nulla resistent

Mœnia, congestis nec propugnacula densis

Aggeribus, cedent vrbes, campestria cedent

Oppida, fumiferos omnis plaga sidet in ignes.

10 Quia oblita es Dei saluatoris tui, & fortis adiutoris tui non es recordata: propterea plantabis plantationem fidei, & germen alienum seminabis.

10 Hac adeo ex illo tibi debita tempore crede,

Quando oblita Deum, seruo duce, per fida sacris

Descisti patriis, ritusque secuta prophanos;

Et semper surda ad monitus, & sponte reluctans,

Nunquam inducti animam, semel ut resipiscere velles,

Et meminisse Dei, cuius ope præsidioque

Hactenus incolumis, sospesq;, & salua stetisti.

Hieroboam intellige.

11 In die plantationis tuæ labrusca, & mane semen tuum florebit: ablata est messis in die hereditatis, & dolabit grauius.

11 Ergo terra tuo non responsura labori

Depositum fallat, semenque fidele, vel imbre

Corruptum nimio, nimis vel solibus vstum,

Agricola miseri votum, & spem ludat inanem.

Fors sit, ut in messem surgat maturaque farræ,

Hostibus illa tamen violentis debita crescent,

Iamque trahis poscens vannonisque & tribula messis,

Præda alienigenis erit, esuriente colono,

Nil profecturis sua damna gemente querelis:

Et tua, felici quamuis sata sidere, vitis,

Ibit in agrestem mutata repente labruscam,

Et tantum florem ostendet, frondisque comantes

Scandentis primo perituræ solis ab æstu.

12 Væ populorum multitudini ut multitudo maris sonantis, & tumultus turbarum, sicut sonitus aquarum multarum.

12 Ipse suas etiam clades, sua damna vicissim

Sentiet Assyrius, quanquam nunc milite terras

Occupet, utq; mare iratum resluentibus undis,

Hæc ad Assyrios & Sennacheribum pertinent.

Stridet

Stridet, & horribilos sonitus ad littora iacet,
Castrorum immani fremitu latè omnia inundet:

¹³ Nam simul hunc rapido citius torrente ruentem
Increpitum vindex Deus, & subsistere iussum
Perculerit solo vultus fulgore minacis,
Sape fugam voto circumspectabit inani:

Sed veluti vento glomeratus puluis in altum
Tollitur, inque leues à turbine verritur auras:

Sic ruet, atque eadem teget arua cadauere nudo,

¹⁴ Quæ nunc armatus, viuusque, valensque premebat.

Quam verò templo supremam urbique putabant
Attoniti noctem Solymi, (quis crederet?) illa

Ipsa hosti fatalis erit, iam mœnia scalis

Prendere, iam tectis ignes inferre paranti.

Nam quæ mane dies clarum radiante sequetur,

Famosa campos ostendet cæde rubentes.

Tanti noster erit sanguis, cuiusque petetur

Armis iniustus, tanti vis, atque rapina

Crudeles, & furta in nos patrata luentur.

¹ At tu dissimili (mirum & scrutabile nulli

Consilium Domini) prorsus ratione peribis,

Auxilij gens larga tui, festinâque turmas

Intempestiuo socias promittere pacto:

Væ tibi, quæ reducem sis tris crepitantibus Apim

Concelebras, crotalos & inania cymbala pulsans,

Amne superba sacro tellus, quem nobile munus

Aethiopes mittunt ignotis fontibus ortum.

² Tempus erit, magno cum frustra optaueris emptum,

Legatos à te Iudæo littore missos

Heu nunquam accepisse domo, nullâque trementes

Classe onerasse vndas, nec trans mare vecta papyro

Auxilia vndisonum populis misisse prophanis.

Quis fremitus, quæ popa ductis, quis plausus ouantis!

Publicus incuruo cum stans in littore præco

Prosequitur proceres, classemq; salutat euntem?

Ite bonis aibus, date vela, impellite remos,

O ale volucres, promissâque soluite nostra,

Eripite, eripite attritum, variisque subactum

Cladibus hunc populû, quem quodam fata immendum

Finitimis voluere suis, nunc versa retrorsum,

Omnibus exponunt terrâque marique periclis;

Nulla salus illi, vestris nisi missa lacertis;

Nequicquam celo auxilium, fractis que supremam

13 Sonabunt populi
sicut sonitus aquarum
inundantium, & in-
crepabit cum. Et fu-
giet procul, & rapie-
tur sicut puluis mon-
tium à facie venti, &
sicut turbo corâ tem-
pestate.

14 In tempore vespe-
ræ & ecce turbatio in
matutino & non sub-
sistet. Hæc est pars eo-
rum qui vastauerunt
nos, & fors diripien-
tium nos.

Cap. 18.

1 Væ terræ cymbalo
alarum, quæ est trans
flumen Aethiopiæ:

2 Quæ mittit in mare
legatos, & in vasis pa-
pyri super aquas. Ite
angeli veloces ad gê-
tem conuulsam & di-
laceratam; ad populû
terribilem, post quem
non est alius: ad gê-
tem expectantem &
conculcatam, cuius
diripuerunt flumina
terram eius.

3 Quæ mittit in mare
legatos, & in vasis pa-
pyri super aquas. Ite
angeli veloces ad gê-
tem conuulsam & di-
laceratam; ad populû
terribilem, post quem
non est alius: ad gê-
tem expectantem &
conculcatam, cuius
diripuerunt flumina
terram eius.

4 Quæ mittit in mare
legatos, & in vasis pa-
pyri super aquas. Ite
angeli veloces ad gê-
tem conuulsam & di-
laceratam; ad populû
terribilem, post quem
non est alius: ad gê-
tem expectantem &
conculcatam, cuius
diripuerunt flumina
terram eius.

Epiphonema
cum cõmina-
tione.

Cap. 18.
Minatur Ae-
gyptiis vasti-
tate, propter
auxilium Iu-
dæis præsti-
tum.

Verba sunt
prosequentiũ
& bene omi-
nantium au-
xiliaribus co-
piis ab Ae-
gypto Iudæis
missis.
Impiorum
peruagiones
quibus tẽtant
pios & fide-
les auertere
à fide in Deũ,
in quem bla-
spemant.

Rebus opem expectat: tristi dum vanus adorat
 Voce Deum nunquam visum, precibusque fatigat,
 Iam nullus, iam penè truci prostratus ab hoste est.
 Torrentem hunc cohibete viri furere ultra, seroque
 Cunctaque sternenti, vestras opponite moles.
 Ille quidem hæc, eademque vno simul ore fremebat
 Gens Pelusiaci cultrix lasciuæ Canopi.

3 Omnes habitatores orbis qui moramini in terra, cum cleuatum fuerit signum in montibus videbitis, & clangorem tubæ audietis.

O miseri, rerum ignari, cladisque propinque,
 Sollicitique parum quid crastina sole reducto
 Hora vehat, vestris nimium ne fidite muris,
 Quos Nilus claris ripam prætextus utramque
 Urbibus in calum mirandis molibus effert;
 Externi veniunt hostes, noua bella propinquant,
 Nile tuum fractura caput, cornuque superbum;
 Ecce repercussas aduerso sole phalanges
 Tristemicans ferri fulgor de montibus altis
 Eminus ostendit: procul en crispantibus auris
 Lene fluunt sinuosa ducum vexilla, viamque
 Agminibus signant præalato pila dracone;
 Et iam terribili sonitu tuba verberat aures:
 Et dubitatis adhuc vestris iam finibus hostem

Vatis exhortatio, cum graui comminatione.

4 Quia hæc dicit Dominus ad me: Ego quiescam & confidabo in loco meo sicut meridiana lux clara est, aut sicut nubes roris in die messis.

Immissum? ergo isthæc animis aduertite dicta,
 Qua mihi rex superum, vobis ego tristia pando:

Non ego sollicitus posthac tua damna videbo,
 Nilicola infelix, sed sede quietus ab alta,
 Securisque animi, cedes spectabo tuorum.

Comminatio Dei irati, & populi cladis non aduertentis.

Quamquam dum vestras victor populabitur vrbes
 Singula prospiciens; tam clarum cernam & acutum
 Quam sol, cum medio micat axe innubilus, aut cum
 Manè refert sudum roseo messoribus ortu.

Hoc dictum, neputemus Deum nec videre nec curare mortalia.

5 Ante enim messem totus effloruit, & immatura perfectio germinabit: & præcideretur eius ramusculi falcibus, & quæ derelicta fuerint, abscedentur & excutietur. 6 Et relinquentur simul auibus montium & bestiis terræ. Et æstate perpetua erunt super eum volucres & omnes bestię terrę super illum hyemabunt.

Nam velut ante diem maturaque tempora flores
 Intempestiuo properos quæ germine profert
 Arbor, ab irato truncatur membra colono,
 Mæstaque abortiuu sternunt pomaria rami,
 Huc illuc fæde sparsi quacunquę putator
 Sautit ulciscens elusum falcibus annum:

Elegans & apuissima comparatio.

Præcoqua sic pubis Pharia præsegmina mucro
 Barbarus excindet, campisque inhumata relinquet,
 Dulce feris epulum, dulce alitibus montanis:
 Quos nec hyems abiget, nec torrida solibus æstas,
 Dum quod edant, tanta vel frustum è strage supersit;
 Nam penus hic (quamuis alios, aliosque recentes
 Conuiuas, rapidosque fames de montibus altis

Præcoquam, præcoquam, & præcoquam, Latine dici auctor est Nonius Marcellus.

Nare

Nare trahet nidor) quouis suffecerit anno.

7 *Edita damnatas tam fœda exempla per vrbes
Mutabunt populorum animos, patriâsque reducent
Hebrais leges, & sacra domestica: tum gens
Vel serò tandem resipiscere doctâ, suòque
Conciliata Deo, quem sponte reliquerat olim,
Inq; peregrinos consenserat impia ritus,
Gens præstans aliis, gens formidabilis hosti,
Dèque Dei præsentis ope secura, nihilque,
Vt prius, horrescens latè exundantia regum
Arma propinquorum, tuò iuga celsa Sionis
Ascendet, iuga sacra Deo, repetitâque prisco
Dona ferens ritu, renouatas sistet ad aras,
Atque intermissos Domino instaurabit honores.*

Cap. 19.

*Interea, tua te latrantis cultor Anubis
Impie Niligena, infesto sub iudice pœna
Dira manet: Deus, ecce, Deus nube alite vectus,
Tempestas velut atra tuos descendet in agros,
Pèrque fera ingentem effundet, per culta procellam.
Non feret ætherei flammantia numinis ora
Semiferùm vaga turba deùm, mirabitur Isim
Puluino excussam mystes succinctus ab aureo,
Ceterâque euersis simulacra iacere columnis.
Quisquis iter Pharia faciet regione viator.
Tum pauor attonitas mentes & frigida sternet
Pectora, pèrque omnem sese circumferet oram.*

2 *Namque ego quem penes est creperi fortuna duelli,
Qui belli dispenso vices, quem mille sequuntur
Vltrices scelerum, quacunque incedo, cohortes,
Mutua (ait Deus) vnanimes in prælia fratres
Armabo, litèsq; seram, 3 quibus omnis apertas
Immani rabie Pharos exardescet in iras:
Committam ciues cum ciuibus, urbibus vrbes,
Et vicos vicis, & regna potentia regnis:
Mobile scindetur studia in contraria vulgus,
Quemque sua rapiunt scelerata in prælia causa.
Non ratio, non consilium, non vota valebunt:
Omnia præcipiti faciam irrita turbine ferri.
* Mox versi ad tripodas, & diuùm oracula suorum,
Nequicquam responsa petent: cortina tacebit,
Nec sua diuinus solitum in præcordia numen
Accipiet, muto Pythonè irrisus abibit
Consultor, nec ab auguribus vocem exprimet vllam,*

L 3

Incer-

Per clades
& exempla
sæpe fit vt
populus res-
piscat, &
Deum seseq;
agnoscat.

Non desunt
qui autores
sunt, descen-
dente in Aeg-
yptum Chri-
sto cum diua
matre, omnia
idola Aegy-
pti corruisse.

Hæc nos vi-
demus, nec
respicimus.
* Post mortè
Christi certū
est omnia to-
to orbe terra-
rum oracula
desisse, cuius
rationem vt
reddat Plu-
tarchus, fru-
stra se torquet
libro peculiari
super ea re
cæuo.

7 In tempore illo de-
feretur munus Do-
mino exercituum à
populo diuulso & di-
lacerato. A populo
terribili, post què non
fuit à gète expectan-
te, expectante & con-
culcata, cuius diripue-
runt flumina terram
eius ad locum nomi-
nis Domini exerci-
tuum montem Sion.

Cap. 19.

1 Onus Aegypti. Ec-
ce Dominus ascendet
super nubem leuem,
& ingredietur Aegy-
ptum. Et cominoue-
buntur simulachra
Aegypti à facie eius.
Et cor Aegypti tabe-
scet in medio eius.

2 Et concurrere fa-
ciam Aegyptios ad-
uersus Aegyptios: &
pugnabit vir contra
fratrem suum, & vir
cōtra amicum suum,
& ciuitas aduersus ci-
uitatem, & regnum
aduersus regnum:
3 Et disrumptur spi-
ritus Aegypti in visce-
ribus eius: & consi-
liū eius præcipitabo.
Et interrogabunt si-
mulachra sua, & diui-
nos suos, & Pythones,
& Ariolos.

Incertusque sui, miser omnia fata timebit.

4 Et tradam Aegyptū in manu dominorum crudelium, & rex fortis dominabitur eorū, dicit Dominus exercituum.

5 Et arefcet aqua de mari, & fluuius defolabitur atque ficcabitur.

6 Et deficient flumina, & attenuabuntur aeq; siccabitur riuus aggerum. Calamus & iuncus marcescet.

7 Nudabitur alueus a fonte suo: & omnis sementis irrigua ficcabitur: arefcet, & nō erit.

8 Et mœrebūt piscatores, & lugebūt omnes mittentes in flumen hamum; & expandentes rete super faciem aquarū, emarcescent.

9 Confundentur qui operabantur linum, plectentes & textentes subtilia.

10 Et erunt irrigua eius flaccientia, omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces.

11 Stulti principes Thaneos: sapientes consiliarij dederunt consilium insipientes. Quomodo dicitis Pharaoni: Filius sapientium ego, filius regum antiquorum?

12 Vbi sunt nunc sapientes tui? Annunciant tibi quid cogitauerit Dominus exercituum super Aegyptum.

4 *Interea immitti meritos male meque perosos Addicam domino eternum, seruosque tyranni Crudeli astringam imperio, iusti que superbis.*

5 *His etiam cumulata malis accedet egestas, Truxque fames & cunctarum penuria rerum:*

6 *Namq; (quod haud unquam visum, fando-ve relatum Lagai meminere senes) arefcet ab ipso*

Fonte rapax Nilus, solitam neque voluet aquarum Congeriem in campos, sperata messis alumnam.

7 *Nil opus aggeribus flunium cohibere tumentem, Iam nullis, quibus auctus, aquas, erumpat, habebit, Et vada sicca nouo durefcet sole, nec vllum*

Ripa feret iuncum, aut calamum fluuiialis arundo, Ipsaque marcescet defecta humore papyrus.

8 *Flete senes, quibus innocuum modo retia victum Tensa dabant, piscesque hami fallentis ad escam*

Captiui, lugete quibus piscosa fluentia, Squammigerosque effossa greges viuaria claudunt;

9 *Et qui subtiles gracili de stamine telas Textitis, albenti filum componere lino,*

Et filo docti raros connectere casses; Vestra ars, o miseri, vester labor omnis abibit

10 *Irritus, exhaustis quae vos aluisse solebant Piscinis, fluuiisque nouo feruore perustis.*

11 *Nec verò cecis Deus haec praescire magorum Praesulibus, quos Memphis alit, quos Thanis adorat,*

Consiliis-ve dedit praescita auertere sanis. Errauit fæde hic sapientia lapsa, suamque

Prodidit irrisam falsis euentibus artem.

Vos, quibus indocta iocus est imponere plebi, Qui reges iactatis auos, qui sanguinis istud

Sorte dari vobis memorabile munus amica Fingitis, & serie per sacula multa perenni

Transire in seros ab auis, patribusque nepotes; Dicite quas tandem Phario sua fata tyranno

Scitanti ambages, aut quae responsa canetis? Quid feret insano trepidus consultor ab ore?

12 *Ab miser, ab vbi sunt, quos vsu auoque peritas Mirabare viros? num praemonitoribus illis,*

Iam iam erupturam praescisti numinis iram? Haud ita cornigeri cultor mitrate iuueni,

Qui Thanim Memphimque tenes ditione superbam, Haud

Seuitus (sub regibus & tyrannis, extremum omnium necessitatum humanarum,

Olim apud Aegyptios ius factorum & oraculorum gentile erat, & a patribus transibat ad filios.

Apostrophe ad tyrannum.

Ingens Reip. vulnus, cum magistratu, & doctrinae Evangelicae dispensatoribus mentem cepit Deus.

*Haud ita: 13 namque tuos subita vertigine vates
 Perculit armipotens Dominus, mentemque cerebro
 Subuerso eripuit, ne vera & sana viderent,
 Consiliisque suis patriam ciuesque iuuarent,
 14 Incertos, inopes animi, rationis egentes,
 Attonitosque magis, quam qui superante Lyao
 Ebrius, & vomitu Marcotica vina reiectans,
 Non capite officium, pede non faciente, vacillat:
 15 Talis erit tota Aegypto lymphaticus error,
 Nam capite a primo, turba popularis ad ipsam
 Extremam fecem, tenerisque puertie ab annis
 Ad plenum atatis robur, validamque iuuentam,
 Nullus erit patriam qui sustentare labantem
 Consilio-ve manu-ve queat: metus & pavor omnes
 Consternabit iners, totque olim fortia bello
 16 Pectora, femineo constricta horrore glacescent:
 Quippe Dei manus irati, telumque minantis,
 Immittet gelidum tremefacta per ossa timorem,
 Consciaque horribili pulsabit corda tremore,
 17 Vile etiam nuper nomen victoris Iude
 Auditum tantum Phariis (quis credere posset?)
 Gentibus horror erit, quin & meminisse nocebit,
 Quando recordanti magni miranda Tonantis
 Gesta, repente metus frigentia membra subibit.
 18 Fortunatae urbes, quae quinque ex omnibus iram
 Effugient, & mite iugum Domini armipotentis
 Suscipient, vltroque illi sua nomina dantes,
 Mutabunt Phariam Chanaan eo idiomate linguam:
 Atque adeo inter eas fortunatissima priscis
 Condita quae seclis, claro se nomine iactat
 Aetherei Solis: nam mox euersa videbit
 Centum illic quae Sol deus aurea templa tenebat;
 Et vana morem ritumque superstitionis
 Ad Dominum solis lunaeque, reuersa, relinquet.
 19 Tum media Aegypto, perque omnes illius oras,
 Mansuri, votis communibus, armipotenti
 Certatim Domina tituli ponentur, & ara,
 20 Nobile diuini monumentum, & pignus amoris
 In resipiscentem Nili stagnantis aluuum.
 Nam simul ac duris oppressi casibus, alto
 De caelo auxilium, lacrymis, pacemque rogabunt,
 Audiet orantes genitor, mittetque potentem
 Propugnatores, seruatorumque benignum,*

13 Stulti facti sunt principes Thanco: emarcuerunt principes Memphis: deciperunt Aegyptum angulum populorum eius.

14 Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis, & errare fecerunt Aegyptum in omni opere suo, sicut errat ebrius & vomens.

15 Et non erit Aegypto opus quod faciat caput & caudam incuruantem & refrinantem.

16 In die illa erit Aegyptus quasi mulieres, & itupuebunt & timebunt a facie commotionis manus Domini exercituum quam ipse mouebit super eam.

17 Et erit terra Iuda Aegypto in pauorem: omnis qui fuerit illi recordatus, pauebit a facie consilij Domini exercituum, quod ipse cogitauit super eam.

18 In die illa erunt quinque ciuitates in terra Aegypti loquentes lingua Chanaan, & iurantes per Dominum exercituum: Ciuitas Solis vocabitur vna.

19 In die illa erit altare Domini in medio terrae Aegypti, & titulus Domini iuxta terminum eius.

20 Et erit in signum & in testimonium Domini exercituum in terra Aegypti. Clamabunt enim ad Dominum a facie tribulantis, & mittet eis seruatorem & propugnatores qui liberent eos.

Qui

Vaticinium hoc ratum fuisse, apertissime patet ex historia sacra.

Heliopolis, clara Aegypti ciuitas.

*Qui tot iactatos fatis, tot funera passos
Seruitio eripiat, iustisque reuendicet armis.*

21 Et cognoscetur
Dominus ab Aegypto,
& Aegyptij cognoscent
Dominum in die illa.
Et colent eum in ho-
stitiis & in muneribus.
Et vota uoueunt Do-
mino & soluent.

21 *Quam Pharias tu notus erit Deus ille per vrbes!
Quam raro quamque insolito cumulatus honore
Et cultum & gratum populi experietur amorem!
Multa frequensq; illi iugulis cadet hostia caesis,
Sacrâque deuoto spumabunt uasa cruore,
Multa coronatis pretiosa ferentur ad aras
Munera, nullus erit voti non rite soluti
Iure reus, soluent omnes quodcumque uoueunt.*

22 Et percutiet Do-
minus Aegyptum pla-
ga, & sanabit eam. Et
reuertentur ad Domi-
num & placabitur &
sanabit eos.

22 *Et merito: quis enim à quo accepit plagam, ab eodem
Speret opem? Deus ille tamen, mirabile dictu,
Qui vulnus dederat, cataplasma salubre dolenti
Applicat, & rara inuentu succum panaceæ.*

23 In die illa erit via
de Aegypto in Assy-
ria. Et intrabit Aegy-
ptus in Assyria, & As-
syrus in Aegyptum,
& seruient Aegyptij
Assur.

23 *Nullum ultra bellum, pax omnibus aurea terris,
Quas colit Assyrius, quas demetit accola Nili,
Florebit, populum commercia mutua utrumque
Securique aditus reditusque utrinque, perenni
Nec dissolueno facient coalescere nexu.*

24 In die illa erit Is-
raël tertius Aegyptio
& Assyrio. Benedictio
in medio terræ,

24 *Assyrius Pharius-ue suat, magno-ue creatus
Israële, tibi nullo discrimine agetur
O Deus armorum praeses, sed habebitur equo
Iure, parique olim sempërque coletur amore.*

25 Cui benedixit Do-
minus exercituum di-
cens: Benedictus po-
pulus meus Aegypti,
& opus manu me-
rum Assyrius, heredi-
tas autem mea Israël.

25 *Tu bona tu terris felicibus omina dices
Fausa pater, nullos rata non mansura per annos,
Hisque bonus uerbis populos animabis amicos:
Maeste noua uirtute meus iam factus, aquosam
Qui colis Aegyptum, tuque Assyriae incolam pinguis,
Noster eris, uanos hinc iam obliuiscere diuos:
At tu lecta mihi reliquis praegentibus olim
Israëlitici proles certissima Iudæ,
Ne quaeso, ne sorte tua tumefacta superbi,
Sed simul in nostram hanc animis concordibus ite
Quam dedimus legem, sic uobis prospera cedent
Omnia, siue homines, seu vos niger impetat Orcus.*

Cap. 20.

Multa tamen purganda prius ressecandaque restant Cap. 20.
*Quam noua concordies pax uniat aurea terras.
Eccè aliud signum, quo non praesentius ullum,
Nec dum etenim causas irarum animo expuit omnes,
Armipotens genitor celo demisit ab alto.*

In anno quo ingres-
sus est Thartan in Azo-
tum, cum misisset eum
Sargon rex Assyriorum,
& pugnasset contra
Azotum, & cepisset eum.

*Nam uati Amosida, quo Thartan barbarus anno
Littoream obsedit missu Sargonis Asotum,
Obsessamque manu cepit, captamque cruentè*

Diripuit.

Non est ac-
ceptio perso-
narum apud
Deum.

Vocationem
Gentium, &
euangelij præ-
dicationem
& equalem
Iudæis ius
praedicat hoc
loco Prophe-
ta.
Ecclesiae con-
cordistypus,
aduersus quæ
non præuale-
bunt portæ
infernæ.

Diripuit, ² subito Deus astitit, ipse per aethram
 Delapsus liquidam Deus, & sic farier orsus:
 Vade Deo vates charissime, teque sueto,
 Nec mora, (nam Deus est qui praecipit) exue sacco,
 Laxatisque pedem vinculis i nudus utrumque.
 Paruit extemplo vates, vestemque reliquit,
 Et pede utroque lubens sandalia laxa resoluit,
 Incessitque palam Iudaea per oppida nudus.

³ Cui Deus: En signum cladis ferale future:
 Nam velut a plantis ad summum verticis usque
 Attoniti nudum Solymi videre Prophetam,
 Tresque adeo soles, passim & sine more vagantem,
 Sic Phario, sic Aethiopi lacrymosa propinquat,
 Continuas quam tres hyemes patientur, egestas.

⁴ Namque per Aethiopas, per regna Canopica victor
 Assyrius, longo grassatus marte, feriisque
 Agminibus letam populans crudeliter oram,
 Omnia vastabit, desolata omnia reddet,
 Nilque nisi cineres, fumumque relinquet inanem:
 Ibunt captivi, miseranda infletaque turba,
 Nudi cum patribus nati, nudeq; puella,
 Non mammis strophium dabitur, non vile tegendis
 Inguinibus linum, discinctas disque solutas
 Per sua castra nurus traducet barbarus, ⁵ & quae
 Casta verecundis oculis natura videri
 Sancta lege cauet, lixis nudata patebunt,
 Deducus o Aegypte tuum opprobriumque perenne.

⁶ Tum grauis attonitum terror torquebit Iudam,
 Quam fragili sua spes reputantem & gloria nuper
 Constiterat subnix a loco, dicetque, rubore
 Confusos oculos pallentiaque ora notante:
 Hoccine tam solidum, quod nos confugimus olim
 Praesidium? o spes fallaces & inania vota!

Quando erit, ut nostros ferro flammisque penates
 Vrentem Assyrium innectis in praelia turmis
 Pellamus? subito nimis insidiosa labantem
 Mutavit fortuna fidem! Proh inuida fata,
 Quae super vlla fuga, quae spes super vlla salutis?

Cap. 21. Haecenus haec: Tam tempus equos ad omnia reuertit,

¹ Desertosque mari fumantia colla lauare.
 Ad te igitur quae more freti furis importuni,
 Regnatricis Asiae, & tua fata suprema redimus.
 Qualiter horribiles, longo iam cautiore usu

M Pallenti

² In tempore illo locutus est Dominus in manu Esaiæ filij Amos dicens: Vade & solue sacco de lumbis tuis, & calciameta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic vadens nudus & discalciatus.

³ Et dixit Dominus: Sicut ambulavit seruus meus Esaias nudus & discalciatus, trium annorum signum & portentum erit super Aegyptum & super Aethiopiam:

⁴ Sic manabit rex Assyriorum captiuitate Aegypti, & transmigratione Aethiopiae. Iuuenem & senem, nudam & discalciatam discooperis natibus ad ignominiam Aegypti.

⁵ Et confundentur & timebunt ab Aethiopia spe sua, & ab Aegypto gloria sua.

⁶ Et dicet habitator insule huius in die illa: Haecine spes nostra ad quos confugimus in auxilium, ut liberaret nos a facie regis Assyriorum? Et quomodo effugere poterimus nos?

Cap. 21.

¹ Onus deserti maris. Sicut turbines ab Aphrico veniunt de deserto venit, de terra horribili.

Maledictus
 homo qui co-
 fidit in homi-
 ne.

Pallenti sociis praeannuntiet ore procellas
 Nauita, turbatum cum possidet Africanus aequor;
 Sic ego, cui veris animum Deus o'sque repleuit
 Fatidicum, diris à gentibus horrida bella,
 Bellatibi, & tristes denuntio numinis iras:
 Namque malis te iam dudum pessum ire, sinistrisque
 Ominibus, non vana fides, sic fata supremus
 Sortitur, duroque vices adamante reuinctas
 Ordine quamque suo voluit, vertitque deum Rex.

2 Visio dura nuntiata est mihi: Qui incredulus est, infideliter agit: & qui depopulator est, vastator est. Ascende E'am, obside Mede. Omnem gemitu eius cessare feci.

Omni crede fidem tibi nunc perisse, nec ullis
 Fœderibus, pactis-ve tuam constare salutem
 Posse puta, fidos non experietur amicos,
 Iuratam qui saepe fidem pactumque sefellit.
 Saevaque qui trepidum circumtulit arma per orbem,
 Ambitione furens, regni que cupidine cæcus,
 Idem victoris dextram ferrumque vicissim
 Sentiet, & vita, & regnis spoliatus auitis.

Tu verò pharetra pugnax, arcuque sonante
 Persa ferox, & equo gaudens vage Mede volucris,
 Falciferos iam tempus adest inscendere currus:
 Obsidione urbem circumvallate frequenti;
 Faxo ego finitimis lacrymas quas improba quondam
 Gentibus expressit, duplicata clade rependat.

3 Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, & angustia possedit me sicut angustia parturientis. Corruicum auditem: cõurbatus sum cum viderem.

4 Emarcuit cor meum, tenebrae obstupescerunt me. Babylon dilecta mea posita est mihi in miraculum.

5 Pone mensam, cõtemplare in speculo: Comedentes & bibentes surgite principes, arripite clypeum.
 6 Hæc enim dixit mihi Dominus: Vade & pone speculatorem, & quodcumq; viderit, annunciet.

3 Quid tibi tunc animi, cum castra inimica repente
 Aduenisse videns, saevo cingens ab hoste,
 Rex miser? heu dices: nunc me nunc fata nocentem
 Diræ agitant, seuiq; premunt sub corde dolores,
 Quales nulla tulit stringente puerpera factu.

*Genua labant, famuli, pietas est si qua, labantem
 Erigite, o ubi sum? quid sum? quid-ve audio? quid-ve
 Infelix video? nimis ah citò molle mihi cor
 Delicuit: sed cur tenebrescunt omnia circum
 Tam subitò? Nox o nox ebria, nox temulenta,
 Sola voluptatum nox conscia mille mearum,
 Quod mihi portentum mutata repente, quod omen

Triste refers? Eia funestas tollite mensas
 O pueri, non ista cibos & pocula poscunt
 Tempora. Vade age tu, speculæque intentus ab alta,
 Dispice nocturnis quid tentent fraudibus hostes.
 Arma viri, arma citò, non conuiualibus ultra
 Indulgendum epulis; superat mea mœnia victor
 Sanguineus, captamque ferox irrumpit in arcem.

* Turribus hæc frustra custos nocturnus ab altis

Voce

Verba sunt Baltazaris regis, cum illi comessanti apparuisset manus in pariete scribens, Daniel. 3.

Voce canet sera; interea bacchabitur intus
 Hostis, & effractis late ruet obuia portis.
 Nam quid ego non pramonui, cum missus ab ipso
 Numine, & aërio iussus de vertice campos
 Subiectos lustrare oculis, verumque referre,
 Auribus hæc itidem surdis itidemque sonarem?
 7 Assyrij vigilate viri, ferus imminet hostis.
 Nam video (nec enim fallax me ludit imago)
 Terribili currum per agros volitare patentes
 Turbine, disparibus duo quem iumenta figuris,
 Iuncta pari temone tamen, rapiantq; trabuntq;.
 Leua asinus freni patiens, dextraque camelus
 Concordes iugum idem tolerant, stat celsior alto
 In curru bellator, & huc hastilia, & illuc
 Crispat utraque manu: quid adhuc torpetis inertem
 Post epulas toto perflantes pectore somnum?
 8 Nunquam-ne o miseri, ad vocem euigilabitis istam,
 Quam leo non vincat Maura traiectus ab hasta?
 Non iniussus ego speculam hanc (mibi credite) seruo.
 Has Deus excubias, hæc munia iussit obire
 Peruigili, seu lux, seu nox redit humida, cura.
 9 Ecce (iterum moneo) biugis se feruidus infert
 Victor equis, totoque acies fugat equore versas,
 Horrendum inclamans, magnoque hæc detonat ore:
 En peritura suis premitur Babylonia fatis
 Quæ meruit, metasque dati peruenit ad eui.
 Non ultra simulacra Deum quæ muta colebat,
 Auxilio fuerint, sua eos maiore sub hoste
 Iam quoque fata vocant, ut inanis testa terendos.
 Hæc tibi iamdudum, quæ me diuim atq; hominum Rex
 Scire dedit, verus nequicquam annuntio vates,
 O Babylon, sed enim magni area facta Tonantis
 Cum tritura tui suprema adoleuerit anni,
 Non paleis, sed corporibus sternere cruentis,
 Et passim ingentes mirabere cadis acervos,
 Funeribus cooperta tuis, & strage tuorum.
 10 Par quoque palmiferam casus expectat Idumen,
 Cladibus heu nostris letatam semper Idumen.
 Gens merito miseranda suo, quæ celsa Seiri
 Solaque lustra colit, longo suspensa timore,
 Quam sæpe obscura vigilem sub nocte rogabit:
 Quo res summa loco custos? qua parte tuendos
 Suscipimus primùm muros: satim omnia salua?

M 2

Quid?

Perfas & Me-
 dos significat,
 Cyru & Da-
 rium reges.

Similis locus
 est Abieuc
 1. cap. Qualè
 autem oportet
 esse eum,
 qui specula-
 tor constitutus
 est à Do-
 mino, eleganter
 Ezech. el
 cap. 1. ubi, Filij
 hominis, speculatores de-
 dite, &c.

Similis locus
 alibi in Apo-
 calypsi beati
 Ioannis.

Vide Psalmũ
 137. Super Du-
 mina Baby-
 lonis, &c.

7 Et vidit currum
 duorum equitum, ad-
 scensorem asini & ad-
 scensorem cameli. Et
 cõtemplatus est dili-
 genter multo intuitu.

8 Et clamauit vt leo
 super speculam Do-
 mini: Ego sum stans
 iugiter per diem, &
 super custodiam meam
 sam totis noctibus.

9 Ecce iste venit af-
 censor vir bigæ equi-
 tum. Et respondit &
 dixit: Cecidit, cecidit
 Babylon, & omnia
 sculprilia deorum eius
 contrita sunt in terram.

10 Tritura mea & fi-
 lia area mea, quæ au-
 diui à Domino exer-
 cituum Deo Israël,
 omnia annũciaui tibi

11 Onus Duma: Ad
 me clamat ex Seir:
 Custos quid de nocte?
 custos quid de nocte?

Quid? vigilum-ne satis nocturna pericula contra?

Quid feret insidiis suspecta latentibus hora?

Quid nox apta dolis, fraudique accommoda semper,
Inuolucens umbra magna terramque polumque,

Hostilesque astus? ¹² cui contra talia custos:

Nox suspecta quidem est, sed non securior atra

Nocte dies, tantis miseri ne quaerite lucem

Funestam desideris, cladem illa nefandam

Deteget, & qua nox celabat operta recludet.

Antea oportuerat sauum lenire furorem

Vindicis, & lacrymis rutilum restinguere fulmen.

Nec nunc serum etiam fuerit placare Tonantem,

Si modo conuersi, vitam damnare priorem

Pacem non ficto veniamque rogabit ore.

¹³ Vosque nothi generis, quos serua filius Abrae

Ismael Abramides, iaculo metuendus & arcu,

Legitimo nunquam patiens concedere fratri,

Transscripsit terris Arabum felicibus olim,

Paena manet, studiis minus in nos debita gratis.

Ec quo etenim cum nos miseranda vel hostibus ipsis

Turba effusa fuga, Dedanim peteremus amicam,

Saxaque per rupesque, & praecipites conualles,

Extorres, laribus profugi, rerum omnium egeni,

Heu nimis ingrato iaceremus fessa cubili

Membra, super gelida recubantes cespite terra,

Auxilio, ec quibus aut opibus iuuistis egentes?

¹⁴ Num uestrum occurrens aliquis, sitientibus undam

Præbuit? aut Cerere oblata ieiuna refecit

Corpora? num tecto profugos aut urbe recepit?

¹⁵ Et tamen instabat stricto fugientibus ense

Victor, & emissis feriebat terga sagittis.

¹⁶ Quare hæc, irato vobis à Numinis ore

Credite dira cani: non totus mensibus annus

Bis sex exactis circumuertetur, & ecce

Concidet illa ingens Cedarena gloria gentis.

¹⁷ Et bona missilibus certare, arcuque sonante

Quæ superest pubes, victricibus obruta telis

Effuso patrios saturabit sanguine campos.

Hæc iubet ut rata sint, diuumq; hominumq; repertor,

Cuius ab arbitrio pendent mortalia cuncta,

Regnorum & populorum obitus, ortusque, vicisque.

¹ Non leuius tecum (si non sum vanus) agetur,

O vatum sedes, o vallis amata prophetis:

12 Dixit custos: Venit mane & nox. Si quaeritis, quaerite: conuertimini & venite.

13 Onus in Arabia. In saltu ad vesperam dormietis in semitis Dodanim.

14 Occurrentes sitiēti ferte aquam, qui habitatis terrā Austri, cum panibus occurrere fugienti.

15 A facie enim gladiorum fugerunt, a facie gladii imminentis, a facie grauis prelij.

16 Hæc dicit Dominus ad me: Adhuc in anno quasi anno mercenarij, & auferetur omnis gloria Cedar.

17 Et reliquæ numeri sagittariorum fortium de filiis Cedar imminuentur. Dominus enim Deus Israël locutus est.

Cap. 22.

1 Onus vallis visionis. Quidnā quoque tibi est quia ascendisti & tu omnis in alta tecta?

De onere Idamæorum plenius scribunt Hierem. c. 49. Hezechiel, ca. 37. Abd. c. 1. & Amos ca. 1.

Dedanim, noto, & pinguos interpretatur Hieronymus, quem ego hic fecutus sum.

Cap. 22.

Vallē visionis plerique volunt dici Hierosolymā, quod sit mater & alitrix Prophetarū, quos vidētes scriptura appellat.

Nam

Nam quis te, rebus florentem nuper & armis,
Aduersâsque acies solo clamore fugantem,
Vrbs ô facta viris, vrbs bello & pace superba,
Tam nouus hic subito metus* externauit, ut alta
Tu quoque templa deum fugiens ascendere velles?

² Perq̄ aras lucosque, Deo genitore relicto,
Rebus opem fractis, vanamque exquirere pacem?

Non ferrum, non flamma tuos (absiste moueri)
Hauriet indigenas, clara qua proxima morti
Fit via digna viris, pecorum sed more iacentes
Dira fames lento coget tabescere letho.

At proceres neque nox, neque turpi subrutus ingens
Degenerique fuga murus seruabit, idem omnes
Capti seruitium, violentaque vincla subibunt.

⁴ Propterea aternum flebo, procul este molesti
Consolutores, nimis alie vulnus adauctum
Impressumq̄, negat sermone leuariet villo.

Nam quis te, ô patria, ô Domini domus armipotens
Barbarica incensam flamma considerare in ignes
Prospiciens, lacrymis durus sibi temperet vdis?

⁵ Venit summa dies templis, tectisque, virisque
Vrbs antiqua tuis, & ineluctabile tempus,
Quod præscire mihi Deus & prædicere vobis
Armipotens voluit, nec longa ambage morari.

En inimicarunt abruptis agmina portis
Plurima, perque vias, per sacra prophanâque passim
Limina, perque domos, per sanguinolenta domorum
Atria, crudeli sternuntur corpora letho,
Stratâque quadrupedum soleis calcantur equorum.
Luctus ubique, & ubique paupor, gemitusque resultat,
Dux ipse ardentem disiectis manibus urbem
Arduus ingreditur, turma comitantur ouantem
Ferrate, flammisque oculos & sanguine pascunt.

⁶ Ante alios, quos misit Elam, quibus omnibus arcus,
Eḡ humero pendet de more pharetra sinistro:
Pars biugo vehitur curru, pars terga ferocis
Urget equi, tremulosque fodit calcaribus armos,
Hunc gladius, gemmis capulum distinctus & auro,
Illum armat clypeus, veteri de poste reflexus
Aedis* Chirea, qua gens non fortior vlla
Scutis, scutatisque viris in prælia missis.

⁷ Quot tua cunque sacras condunt pomeria valles,
Heu miserâs valles, neque talibus vsibus aptas,

M 3

Imple-

* Pacui hoc
verbo vitur
in ea lem si-
gnificatione
pro, dementē
fecit.

Historia nota
est ex Hiere-
mia, cap 19. &
Reg. 4. ca. vit.

Hæc sunt san-
ctorū viscera,
etiā in puni-
tionibus no-
centium.

Futura tan-
quā præsen-
tia prædicat
suo more.

Elamitæ iun-
cti fuerunt
Chaldæi in
Solymorum
oppugnatio-
ne.

* Chireus, idē
Hebreis quod
scutatus, si-
cut Arabs,
idem quod
litro.
Expressus
hoc dicit Hie-
remias, ca 39.
Sederunt in
porta me-
dia, &c.

² Clamās plena vrbs,
frequens ciuitas ex-
ultans: interfecti tui,
non interfecti gladio,
nec mortui tui mor-
tui bello.

³ Cūcti principes tui
fugerunt simul, dure-
que ligati sunt. Om-
nes qui intuenti sunt,
vincti sunt pariter,
procul fugerunt.

⁴ Propterea dixi: Re-
cedite a me, quia a-
mare flebo: nolite
incumbere vt cōsole-
mini me super vasti-
tate filiaē populi mei.

⁵ Dies enim interfe-
ctionis & conculca-
tionis & fletuum a
Domino Deo exerci-
tū in valle visionis.
Scrutans murum, &
magnificus super
montem.

⁶ Et Elam sumpsit
pharetram, & curru
hominis equitis: &
parietem nudauit
clypeus.

⁷ Et erunt valles tuæ
electæ plenæ quadri-
garam: & equites po-
nent sedes suas in
porta.

Implebunt rapida densata mole quadrigæ,
 Armati portas equites, incessaque, ne quis
 Exeat, oppositis seruabunt limina telis,
 Cunctaque præsiidiis & multo milite cludent
 Effugia; ast alij captam crudeliter urbem
 Diripient, cupidâsque manus, oculôsq;e procacês,
 Iniicient arcano adyti, & penetralibus unis,
 Quæ vidisse nefas erat aut tetigisse prophanis.

8 Et reuelabitur op-
 erimentum Iudæ: &
 videbitis in die illa ar-
 mamerarium domus
 saltus.

9 Et scissuras domus
 Dauid videbitis, quia
 multiplicatae sunt. Et
 cõgregastis aquas pi-
 scinæ inferioris.

10 Et domos Ierusa-
 lem numerastis: &
 destruxistis domos ad
 inueniendũ murum.

11 Et lacum fecistis
 inter duos muros &
 aquam piscinæ vete-
 nis. Et non suspexistis
 ad eũ qui fecerat eã:
 & operatorem eius de
 longè non vidistis.

12 Et vocabit Domi-
 nus Deus exercituum
 in die illa ad fletum,
 & ad planctum, & ad
 caluitium, & ad cin-
 gulum facti.

13 Et ecce gaudium
 & læticia: occidere
 vitulos, & iugulare
 arietes, & bibere vi-
 num. Comedamus &
 bibamus: cras enim
 moriemur.

Arma apparebunt longis congesta triumphis,
 Arma sacris appensa tholis, & postibus aula
 Affixa umbrosæ, iuga quam super ardua, nigrisq;e
 Horrida pinetis, quondam Iesseius heros
 Struxerat armipotens, nullique patere volebat.
 9 Ipsa Sioneo vetus arx in vertice posta,
 Regalèsq;e domus, atque atria longa patefcent,
 Atria diuersis latè inter scissa ruinis.

Heu! quos non astus, quas non versabitis artes,
 O miseri, vestram si fortè vel artibus urbem
 Vel seruare astu sineret Deus! haud ita visum
 Irato: frustra longis syphonibus undam,
 Aut tubulis, caua per terrarum, è valle propinqua,
 Vicinõve lacu, summas ducetis ad arcês;

10 Frustra recensito per singula nomina ciue,
 Tecta domosq;e urbis lustrabitis: omnia frustra
 Experti, quæ vis hominum, durique labores,
 Arsq;e dolûsque potest (quæ præsidia vnica vobis
 Primâque sunt semper) seu mœnia lapsa, ruinis
 11 Tectorum oppositis, reparare pericula poscent,
 Seu vesana sitis liquidas inquirere venas.

Heu, quia supremum spreuistis adire parentem,
 Flebitis inrisos casu frustrante labores.

12 Ah fletu tum tempus erat lacrymisq;e vocatum
 Promeruisse Deum, cum passim tristia vates
 Fata Deo pleni canerent, atque horrida bella:
 Et reges ipsos, populum, patrèsq;e monerent
 Caluitio turpare caput, contundere pugnis
 Pectora sanguineis, saccoque accingere lumbos.

13 Ecce autem, ô frustra moniti, frustrâque monendi,
 Pro gemitu risus, pro tristi gaudia planctu.
 Regificõque epulæ luxu sumptûque paratæ,
 Fædâque cura gula, venerisq;e ferina voluptas,
 Inuasere urbis mores, pesûmque dedere.
 Per fora, per vicos, per compita, perque domorum

Ciuitas Da-
 uidis hinc in-
 telligitur: si-
 tum autẽ eius
 vide Reg. 2.
 cap 5.

Nisi Dominus
 custodierit ci-
 uitatem, fru-
 stra vigilat
 qui custodit
 eam.

Inti-

*Intima ceduntur vituli, iugulantur & hœdi,
Innocuique feris manduntur dentibus agni,
Vinum omnes, vinum poscunt, it clamor ad auras,
Pone merum, refer huc, potemus, edamus, amemus:*

*Quis scit, an adiciant hodierna crastina summa
Tempora dij superi? Cras (si non omnia vates
Vana canunt,) moriemur enim, manesq; sub imos
Detrusi, (si quis sensus post fata) peractos
Tam cita currentis vitæ deflebimus annos.*

*14 At mihi purgatam non raro personat aurem
Vox horrenda Dei, vox vindicis Armipotentis,
Dic Solymis: Nunquamne meum contemnere Numen
Definitis, gens effranis, slectique recusans?*

*Quos ego iam. Sed stat sua linqere tempora fatis,
Nec rerum turbare vices: lux dira propinquat,
Qua mihi promeritas maturo crimine pœnas
Soluetis, diro exemplo, cunctisque stupendo,
Postera quos alius ætas producet in annis.*

*15 Hæc Deus ipse mihi, vobis ego non leuis auctor
Dicta fero, quæ, si sapitis, ne ducite vana.*

*Multa etiam ad proceres, rerû queis credita summa,
Idem vltior mandare dedit non mollia iussa.
Vade (ait) & posito pete regia tecta timore,
Præfektumque domus, qui nunc elatus honores
Inuasit primos, qui persidus omnia turbat,
Somnæum, patriæ pestem, regni que ruinam
Aggredere, & duro licet, hæc mea nuntia perfer:*

*16 Quid tu hic, aut qua spe, hac indignus sede moraris?
Tu-ne peregrinus, nupérque huic astitus urbi,
Tu-ne impune meis illuseris aduena regnis?
Quid struis? O fati sortisque ignare futura:
Tu nunc, dum Solymos miserescere nescius hostis
Obsidet, & tota sauit sitis urbe famesq;,
Iámque faces ad tecta volant, operosa sepulchri
Fundamenta locas, solitoque ex marmore montes
Sumptibus insanis longinqua per æquora vectos
Extruis: & magnas attollis ad æthera moles;
Scilicet aurato iaceas ut fornice tectus:*

At aliter visum diuûmq; hominûmque Parenti.

*17 Nam te istinc belli violento turbine raptum,
Vt pullum cauea coquus, abstrahet ille deorum
Ille Deus, quem tu contemnere sæpè solebas,
Quoque volet, feret, ut tenuem vir fortis amictum.*

Tum,

D. Paulus 1.
Cor. 15. in
eandem sen-
tentiam: Si
mortui non
resurgunt,
comedamus
& bibamus,
eris enim
moricinur.

Αποστόλων
quam Cicero
tententiam
vocat. Verg.
Aeneid. 1.
Quos ego,
sed, &c.

14 Et reuelata est in
auribus meis vox Do-
mini exercituum: Si
dimittetur hæc vobis
iniquitas, donec mori-
amini, dicit Domi-
nus exercituum.

15 Hæc dicit Domi-
nus exercituum: Vade
& ingredere ad eum
qui habitat in taber-
naculo, ad Sobnam
præpositum templi.
Et dices ei:

16 Quid tu hic? aut
quasi quis hic? Quia
excidisti tibi hic se-
pulchrum, excidisti
in excelso memoriale
diligenter in petra ta-
bernaculum tibi.

17 Ecce Dominus
asportari te faciet: si-
cut asportatur gallus
gallinaceus: Et quasi
amictum sic subleua-
bit te.

18 Coronans coronabit te tribulatione: quasi pilam mittet te in terram latam & spaciosam: ibi morieris, & ibi erit curus gloriæ tuæ: & ignominia domus Domini tui.

19 Et expellam te de statione tua: & de ministerio tuo deponam te.

20 Et erit in die illa, vocabo seruū meum Eliachim filium Helchiae:

21 Et induam illum tunica tuâ: & cingulo tuo confortabo eum. Et potestatem tuam dabo in manus eius. Et erit quasi pater habitantibus Ierusalem domū Iudæ.

22 Et dabo clauem domus David super humerū eius. Et aperiet, & non erit qui claudat: & claudet, & non erit qui aperiat.

23 Et figam illum paxillum in loco fideli, & erit in solium gloriæ domus patris sui.

24 Et suspendam omnem gloriam domus patris eius super eum, vasorum omnia genera, omne vas paruum: à vasis craterarum vsque ad vasa muscorum.

25 In die illa dicit Dominus exercituum, auferetur paxillus qui fuerat fixus in loco fideli, & frangetur, & cadet, & peribit quod pepēderat in eo, quia Dominus locus eius est.

18 Tum, quā nunc frontem redimitam purpura & auro

Poplite procumbens suspensō vulgus adorat,

Hostis ludibrium redimibit cura, dolorque,

Anxiētāsque grauis, turpisque obnubet egestas,

Denique more pile teretis, per longa rotatum

Exsilia, hęc toties frustra, totiesque vocata.

Mors tandem rapiet, moriere inglorius illa

Qua non credideras, infelicissime, terra:

Nempe hoc illa ingens claudetur gloria sine,

Qua calum alato credis conscendere curru,

Dedecori quondam templōque sacrisque futurus,

Qua nunc attrectas manibus miserande prophantis.

19 Interea (dicit Dominus, nec fallit) inertem

Indignūque tua hac ego te statione graduque

Deiciam, 20 pro te satus Helchia Eliachimus

Non ex ambitum delectus inibit honorem.

21 Hic tibi detractum dimisso turpiter, atque

Exautorato, summi gestamen honoris

Me donante feret, notisque micantia bullis

Cingula, firmandis munimen renibus aptum.

Denique, quodcunque est quod nunc geris ambitione

Vique usurpatum, nostro te dignior ille

Munere suscipiet, regni que capesset habenas,

Vir bonus, inque suos vultus animique paterni

Municipes, Iudæq; domum, Solymag; colonos.

22 Illum ego Davidici super aurea limina templi

Clauigerum statuam, ius illi cardinis omnis

Vertendi dabitur: si quid volet ille reclusum,

Continuò foribus dimoto vecte patēbit;

Si clausum, nulli fuerit contingere sacras

Fas impune seras: eius secura labore

Ocia denique agent omnes, populūque patrēque.

23 Nam veluti paxillus erit, qui pariete firmo

Defixus, tortis pendentia sustinet ansis

Vasa omnis generis, siue auro splendida puro,

Siue magis vili niteant obscurius ære.

24 Non aliter feret ille humeris plebēque Patrēque,

Gloria prima sui generis, patriæq; superbū

Et decus, & columen, & nobile firmamentum.

25 Hunc tamen & casus (vt ne immortalia speres

Vlla,) licet firmo fidōque in pariete fixum,

Confringent aliquando sui, magnaque ruina

Concidet & quidquid quondam pendebit ab illo:

Sic etenim fore bellipotens Dominus decreuit.

Gravis & horrenda Del cominatio in reges, praefatos, & reip. administratores auaros, rapaces, superbos, & Deū non timentes.

Nota improbos sacerdotes dedecori esse Ecclesie.

Functus est Sobna: siue Somnisi officio & munere Eliachim. Vt patet infra cap. 36. & 37. & Regum 4. cap. 17. & 18.

Clauis Ecclesie Typus Christi.

Eliachim cū omnibus copiis perit in vltima captiuitate Baby Ionica. auctot. D Hieronymus.

Cap. 23.

Te quoque qui maneant casus, quid fata minentur,
O Phœnissa Tyros, vastum quæ turribus aquor
Despicis æeris, hoc tristi carmine scito.

Flete rates, gemete o naues, vlulate carinae,
Quæ qua lux oritur, qua nox sua sidera promit,
Hinc illinc raras pictus per cærulea velis
Adueritis merces, aliud mare querite vestris
Sulcandum rostris, iacet illa utriusque vorago
Solis auara Tyros, gurgésque Aquilonis & Austri.

Iamdudum tanta, si mens non laua fuisset,
Venerat à Cythimo prænuntia fama ruina.
Sed nihil admittit veri, cui copia rerum
Luxurians, cursuque fluens fortuna secundo,
Occludit surdas sanis monitoribus aures.

Heu quam muti eritis vocem impediante timore,
Sidonij Tyrjg, viri, quibus insula diues,
Mercatūque vago nullis non cognita terris,
Totius orbis opes, Nilique rigantis aristas,
Et Libycas messes, transmissio congerit aestu:
Cum subito incensis tota naualibus vrbe,
Emporium cunctis quondam memorabile terris
Absorptum flammis hostili concidet ira.

At Tethys, nullis iam clausibus aquor arari
Indignata sum: quidnam, o pulcherrima (dicet)
Sidon, sola mihi Sidon iam nata superstes,
Multiplici iuuat toties clarescere partu,
Tot natas olim enixam, teneraq, parentis
Eductas utero ad plenam enutrisse iuuentam;
Si mihi natarum quæ maxima quæq, parenti
Chara magis Tyros abripitur, ferroque cruento
Ante diem primo florens succiditur auro?

Audiet hæc quanto Aegyptus vicina dolore!

Quisquis es huc solitus merces inferre beatas
Portitor infelix, verso temone natantem
Flecte trabem, & celeri maria hæc trans mitte volatu.
Hic nihil est quod agas, alias tibi quare tuisque
Vecturis sedes. at vos, quicumque sedetis

Ad cineres vrbs collapsa, fundite fletus,
Heu misera, & frustra in patriam pia turba iacem.

An non hi tumuli, campis que hic rudere plenus,
Vrbs fuit illa Tyros, priscis quæ condita sæclis,
Innumeròsque suo repetens ab Agenore soles,
Aeternos demens spe præsumebat honores?

N

Ab,

Cap. 23.

1 Onus Tyri: Vlulate naues maris: quia vastata est domus unde venire cõsueuerat. De Cethim reuelantur est eis.

2 Tacete qui habitatis in insula: negotiatio Sidonis. Transfretates mare repleuerunt te.
3 In aquis multis semen Nili, messis fluminis fruges eius, & facta est negotiatio gentium.

4 Erubescet Sidon. Ait enim mare fortitudo maris, dicens: Nō parturivi & non peperivi, & non enutriui iuuenes, nec ad incrementum perduxi virgines.

5 Cum auditum fuerit in Aegypto, dolent cum audierint de Tyro.

6 Transite maria, vlulate qui habitatis in insula.

7 Numquid non vestra hæc est quæ gloriabatur à diebus pristinis in antiquitate sua? Educent eam pedes sui longè ad peregrinandum.

Macedones hoc loco intelliguntur, ut plerique putant, qui multas insulas habebant in mari Aegeo.

Tharsis ferè habet Hebraica scriptura pro mari. Tharsis autè Hebraeis significat chrysolithum, siue hyacinthum, qui lapis est cæruleus. Unde nomè mari, præsertim mediterraneo Tharsis: ad quod alludere placuit, per, cærulea. &c. Simili tropo scribens de Tyro Plinius natur. histor. lib. 5 cap. 1. usus est: Tyros (inquit) olim partu clara, urbibus genitis Lepri, Vtica, & illa imperij Romani æmula Cartagine.

Vectura modò significat ipsum actum vehedi, siue (ut ita dicam) ipsam vectio-nem, modò significat mercedem quæ vehenti soluitur.

*Ah, quàm fors aliter cecidit, quàm versa repente
Fata? peregrinas Deus omnia transtulit oras,
Et gentem, & gentis noménque decusq; superbum.*

8 Quis cogitavit hoc
super Tyrum quodam
coronatum: cuius ne-
gotiatores principes,
institutores eius inclyti
terrae?

*Qui fuit ille autem, tam forti pectore & armis,
Cui licuit tantum sperare, ut vinceret urbem
Mille coronatam caput arcibus undique celsum?*

9 Dominus exercituum
cogitavit hoc, ut de-
traheret superbiam om-
nis glorie: & ad igno-
miniam deduceret uni-
versos inclytos terrae.

*Sed quis opes, quis diuitias regalibus aquas,
Quis prius intactas ausus spoliare tabernas?
Non homo, non aliquis mortali semine cretus*

10 Trans terram tuam
quasi flumem filia ma-
ris: non est cingulum
ultra tibi.

*Hoc potuit: Deus ipse Deus, qui praecia dextra
Miscet, agens telis populos, qui turgida calcat
Colla superbiorum, sublimiaque omnia casu
Præcipitat grauiore, suas facto omnibus illo
Esse palam voluit vires, numenque tyrannis
Horrendum, ne quis posthac mortalibus agris
Spiritus inflaret, mentes animosque moueret.*

11 Manum suam ex-
tendit super mare, &
conturbavit regna.
Dominus mandauit
aduersus Chanaan ut
contereret fortes eius.

*Euge creata mari, rapido velocior amve,
Euge, tuam hanc sedem, patriam, tua moenia linque.
Deloricatam quis enim nudamque tueri
Iam possit?*

12 Et dixit: Non ad-
iicies ultra ut gloriaris
calumniam sustinere
virgo filia Sidonis: in
Cethim transiata, ibi
quoque non erit re-
quies tibi.

*Domini te dextera perculit alto
Vulnere, cetera quo trepident formidine regna.*

*Namque his fata Tyri Chananitidos aspera verbis,
Verbis perfidia quæ post nulla arguet atas,
Præfatus rerum Deus arbiter humanarum,*

*Sic cecinit: Virgo infelix, Sidonia virgo,
Ecce, vides, cecidere tua lectissima pubis
Robora, quotquot erant præstantes viribus, hausit*

*Bellum atrox, & adhuc o rerum ignara, superbis?
Pone feros animos, tandemque addisce timere.*

*Et Cethimum celeri pede per freta carula puppe.
Quaquam ibi nulla fugæ sedes, nec certa laborum*

13 Ecce terra Chal-
deorum talis populus
non fuit. Assur fun-
dauit eam. In capti-
uitatem traduxerunt
robustoseius, suffode-
runt domos eius, po-
suerunt eam in ruinam.

*Continget requies: instabit eunibus acer
Assyrius, Chaldaea trahens mille agmina secum,
Mille ferens populos, quales Babylonica nunquam
Terra tulit, regni robur, columenque potentis.*

*Huc traducetur Tyria decus omne iuuenta
Captiuum, frustra suffossa palatia destens,
Prostrataeque domos, versoque à stirpe penates,
Et madidis oculis respectans saepe tepentes*

Incensæ cineres patria, fumumque volantem.

*At tu, qui nuper peregrina merce solebas
Nauta per has fauces onerata impellere pinum,
Ni ferus es, pelagique ipsis munitior undis,*

14 Vlulate naues ma-
ris: quia deuaftata est
fortitudo vestra.

Hoc

Tyros olim
colonia fuit
Sidoniorum,
vnde hic Si-
donis filia
vocatul.

Similis fere
Iocus licet in
disimili ar-
gumento a-
pud Musæum
statim in in-
itio poematis
fuit, quod in-
scripsit Lean-
dri & Herus.

Hoc

Hoc ipso periisse rogo spes orbis opesque
Præteriens littus modo tam memorabile flebis.

Obluioni tradetur Sor septuaginta annis, sicut dies regis vnius. Sic legit Arias Montanus, Hoc est, quædiu homo viuere potest, etiam rex qui delictæ viuuit.

15 Obruta rudibus, scrutis oppleta, nec ulli
Trita homini, nulli pecori calcata per annos
Septenos decies, (regi quæ meta beato,

Et regni vitæq; fere est) neglecta iacebis
O Tyros, at postquam spatio reuolutus eodem
Sol horas totidem, totidemque exegerit annos,

16 Tum tibi, tum primùm de sordibus emergenti,
Squallenti que situ (meretricis more relicta,

Quæ patulis sese cultam, comtâque fenestris
Ostentans, oculis, nutuque, & voce canora,
Sapius exclusos reuocat iam lenis amantes,)

Non graue sit citharam de poste resigere sacro,
Pérque omnes vicos, per publica compita, circumque
Instaurata urbis pomæria iam rediuiua,

Suauè sonante lyra deductum dicere carmen,
Pristina quo cultus monumenta, tuique decoris
Restituas animis hominum, sensimq; reportes

Famam illam, & nomen cunctis memorabile terris.

17 Nam post hæc eadem decursa decennia septem,
(Vera loquor) Deus arce Tyrum miseratus ab alta,

Sedibus antiquis, priscoque reponet honori,
Amisissas duplicans merces, & dulcia lucra;

Vnde per ingentes circum omnia littora tractus,
Mutua sese inter peragent commercia gentes.

18 Non dolus his, non fraus, non subdola captio, verum
Præerit alma fides: O tæque quaterque beatas

Merces, quas neque Dis, neque natus Atlantide Maia
Mercurius sibi sacrabit, nec Mammonis arca

Mille seris olim signata recondet auari:

19 Sed sacrosanctas Domino, summoque dicat as
Aeternoque Deo, consumet clarior vsus,

Distribuens pensas tam iusto pondere partes
Vni-cuique suas, ut nemo queratur egenus,

Qui non prædulci saturetur pane, nouisque
Quandocunque volet veteres permutet amictus,

20 Quæ Tyriis, quæ palmifera ventura Damasco,
Excidia & clades, tempestas quanta beatas

Instet agris Arabum, quam sanguinolenta sequantur
Vicinos nimium populos, semperque rebelles

Bella Palestinos, & dulce fragrantis Idumes,
Balsameos colles, quam tristi sorte, subacti

15 Et erit in die illa: In obliuione eris o Tyre, septuaginta annis, sicut dies regis vnius. At post septuaginta annos erit Tyro quasi caticum meretricis.

16 Sume tibi cytharam, circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita: Bene cane, frequenta canticum, vt memoria sit tui.

17 Et erit post septuaginta annos visitabit Dominus Tyrum: & reducet eam ad merces suas, & rursum fornicabitur cum vniuersis regnis super faciem terræ.

18 Et erunt merces eius sanctificata Domino. Non condetur neq; reponentur: quia his qui habitauerunt coram Domino erit negotiatio eius: vt manducent ad satietatem, & vestiantur vsque ad vetustatem.

Conuersione Tyri ad Christum præcinitis vestibus vates, de qua Act. 11. post cap. 11.

Verbum Dei patris. Hoc est, veterem illam gentilitatem & idololatriam noua Christi & Euangelij agnitione.

*Frena orbis Deus Assyrio de rege reposcet;
Quæque aliis alia immittet regionibus olim
Funera, veridico prædiximus hæcenus ore.*

Cap. 24.

*At nunc fatalem cali terræq; marisque,
Conuulsa mundi magni compage, ruinam
Voce rata canimus: mortales credite tandem,
Credite mortales, nec perpetua esse putate*

1 Ecce Dominus dissipabit terram, & nudabit eam, & affliget eam, & faciem eius, & disperget habitatores eius.

Quæ mare, quæ calum, quæ tellus continet. Ecce,

Ecce diem vectus curru sol præpete voluit

Supremum calo terræq; marique futurum,

Quo tellus Domini dextra concussa rubente,

Iam sterilis, iam nuda, suisque orbata colonis,

Et feces exuta omnes, purgatæque tandem,

In tenues fidat flammis resoluta favillas.

2 Et erit sicut populus, sic sacerdos; & sicut seruus sic Dominus eius; & sicut ancilla sic domina eius; sicut emens sic ille qui vendit; sicut fecerator, sic ille qui mutuum accipit; sicut qui repetit, sic ille qui debet.

Illa dies hominum generi suprema, sacratis

Aequabit plebem nullo discrimine mystis;

Et seruos dominis: emptores, atque danistas

Atque petitores exactoresque molestos,

Iure pari ad summum trahet abripietque tribunal,

Quo reliquatorum turbam, miserisque alieno

Addictos æri, & seruili compede nexos.

At non per partes, ut quondam, terra dehiscet,

Aut absorpta mari, aut flammis absumpta peribit:

Tota sed heu quanta est, à centro funditus imo

Vsque superficiem summam considet in ignes,

Arboribus simul ambustis, plantisque, satisque,

Et quidquid viuum vegetumque superstes in illa est,

Seu cute, seu pennis squammis-ve pilis-ve tegetur,

Omnia vastatrix populabitur iratonantis.

3 Dissipatione dissipabitur terra, & direptione prædabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc:

Nam pater omnipotens, qui nutu temperat orbem,

Ipse statas posuit metas & tempora rebus,

Quæ non ulli hominum, fas nulli inhibere Deorum.

Hæc fatus: magnus terras resonabit in omnes

Luctus, ubi fluere & ruere omnia visa repente

In chaos antiquum, tremefactæque frugiferentis

Fundamenta soli, labefacta mole fatiscunt.

Tum demum, qui se populo præstare putabant,

Prætumidi fastu, spirantisque alta, suisque

Diuitiis nimium freti dum vita manebat,

Spemq; decusque, & rem, vitamq; repente relinquēt.

Et merito, quis enim de tot modo millibus vnus

Qui terras habitant, non detestabile spreta

Exequitur pietate scelus? perit ipsa nefandis

4 Luxit & defluxit terra & infirmata est, defluxit orbis, & infirmata est altitudo populi terra.

5 Et terra infecta est ab habitatoribus suis. Quia transgressi sunt leges, mutauerunt ius, & dissipauerunt fœdus sempiternum.

Cap. 24.

Reliquatores dicuntur à L. C. qui integræ res alienæ nondum exolutæ: L. Lucius Titius ff. de adm. & peric. tut. & curat.

Terra, & omnia quæ in ea sunt opera igne exurentur. 2. Petr. cap. 3.

In superbos diuites & potentes.

Cul-

Cultorum vitiiis tellus infecta suorum:

*Namque omnes cupida sanctam de mente fugarunt
Iustitiam, leges ausi temerare paternas;
Iusque sacrum, fœdusque datum, mansurâque pacta
Per fas, atque nefas nullo violare pudore.*

*6 Protinus hinc varia clades, & funera diris
Ominibus, longè ante diem praeuisa supremum,
Absument genus humanum, terrâsque vorabunt,
Vt nulli superent cultores: quippe ubi victrix
Impietas animis hominum virtutis amorem
Depulerit, scelerique locus, regnumque furori
Per terras omnes, oppresso iure, patebit;*

*Quis non fatalem rerum, mundi que ruinam,
Auguret heu nimium vates praesagus adesse?*

*7 Lugebit viduata comis, spoliata corymbis,
Vitis, & autumnobotros, sua dona, negabit,
Tristitiam paritura grauem, quibus antea molles
Et latus inter genio indulgere choreas
Mos erat, & longas in noctem ducere cœnas.*

*8 Ebrius haud illo feriet caua tempore quisquam
Tympana, cessabunt rauca vinosa tabernae
Cantica, mutus erit fidicen, citharista tacebit;*

*9 Vina coronatis solitus spumantia mensis
Versibus oblectare nouis & carmine dulci,
Nunc exhausta, statim in tristes abitura sapes.*

Hoc opus, hæc mundi moles operosa caduci,

*10 Quam velut urbem habitât, magna quicunque fruuntur
Munere telluris, sensim labentibus annis
Deteritur, magna semel occubitura ruina,
Cum tectum omne sui viduum vacuumque coloni
Attoniti linquent, & per fora, perque plateas,
Vicatim, nullo discurrent limine tuti
Peccora plangentes palmis, seseque malamque
Luxuriam seris vltulibus execrantes.*

*Latitia abscedet procul omnis, & omnia terras
Gaudia destituent, calo translata sereno.*

*11 Nil medio, nihil extremis habitabitur urbis
Partibus: ipsa etiam magni pomeria mundi,
Et quidquid tellus, quidquid mare continet, olim
Opprimet vna dies, dira concussa fragore,
Vna eademque trahens hominesque feraeque ruina.*

*Rarus erit quisquis cladem superauerit istam,
Rarior excussa remanentibus arbore baccis,*

N 3

Rarior

6 Propter hoc maledictio vorabit terram, & peccabunt habitatores eius. Ideoque infaniet cultores eius & relinquentur homines pauci.

7 Luxit vindemia, infirmata est vitis. Et ingemuerunt omnes qui letabantur corde.

8 Cessauit gaudium tympanorum, quieuit sonitus lætantium, concuit dulcedo cytharæ.

9 Cum cantico non bibunt vinum, sed amara erit potio bibentibus illam.

10 Attrita est ciuitas vanitatis. Clausa est omnis domus nullo introeunte.

11 Clamor erit super vino in plateis, deserta est omnis lætitia, translatum est gaudium terræ.

12 Relicta est in urbe solitudo, & calamitas opprimet portas.

13 Quia hæc erunt in medio terræ, in medio populorum. Quomodo si pauci oliuæ quæ remanserunt excussa olea, & racemi cum fuerit finita vindemia.

Rarior excerpta neglectis vite racemis.

14 Hi leuabunt vocē suam, & laudabūt: cū glorificatus fuerit Dominus, hinnient de mari.

14 Inuictus numerus tamen, & vi nescius vlla Non coluisse datum fidei sub pignore fœdus, Tum demum liber, victo que animosior hoste, Eriget in celum voces, pœanęque leuo Excipiet celsis venientem nubibus illum Regnatorem orbis quasitorēque supremum, Aduentum illius celebrem, (pulli instar equini Matrem inodorantis) gestu hinnituque salutans.

15 Propter hoc in doctis glorificate nomen Domini, in infulis maris nomen Domini Israēl.

15 Quare agite, o quibus hæc arcano numine diuūm Scire datum est, mortis domita, vitę perennis Auctorem largis laudum cumulate trophæis. Et vos qui terras pelago stagnante direntas Incolitis, procul orbe siti gens exera nostro, Isacidum celebrate Deum, Dominūque frequentes.

Gentium salus & vocatio.

16 A finibus terrę laudes audiuius, gloriā iusti. Et dixi: Secretum meum mihi, secretum meum mihi, vā mihi. Præuacitates præuacitati sunt, & præuacitationes transgressorum præuacitati sunt.

16 Tunc erit, vt vastis spatiosi a finibus orbis, Laas tua, magne Deus, tua gloria magna canatur. Sed quid ego hæc? quis sū, aut vbi sū? pro sūme deorū? Quid video? quā magna mihi, quā cognita nulli Arcana, o genitor, penitusque recondita nudas? Heu me: non ego si per centum ferrea fauces Vox rumpat, scelerum cunctas percurrere formas, Et sceleratorum possim comprehendere pœnas.

Hic interpretes auctores sunt duo secreta vati reuelata: secretum vltionis & secretum salutis: salutis Gentium, & vltionis iudeorum.

17 Formido & fouea & laqueus super tē qui habitator es terre.

17 Quantos ille dies gemitus, quantosque dolores, Quā seros fletus mortalibus afferet agris? 17 Tam tibi vincla pedes, terra infelicis alumne, Iam tibi colla tenax constringit linida nodus.

18 Eterit qui fugerit a facie formidinis, caderet in foueam. Et qui explicauerit se a fouea, renebitur laqueo. Quia cataraçta de excelsis aperte sunt, & concutientur fundamenta terrę.

18 Non fuga, nō latebra miseris, non vlla virūm vis Profuerit: sua quemque manet certissima pœna, Nec, si cui laqueum, strictūm-ve euadere ferrum Contigerit, securus erit, sed carcere clausi, Supplicis omnes variis, (ne quere doceri Quod pœna genus,) æternum sine fine prementur.

19 Commotione confringetur terra, contitione conteretur, commotione commouebitur,

19 Nam Deus a summa cali bipatente fenestra Commotus, terram fundo quassabit ab imo: Humana aspiciet cuncta, & crudelibus ausis Illa ruet magno prius exagitata tremore,

20 Eragitatione agitabitur sicut ebrius. Et auferetur quasi tabernaculū vnus noctis. Et grauabit eam iniquitas sua, & non adiuuet vt resurgat.

20 Et poti de more senis, multo que madentis Membra mero, cui pesq; manusque, caputque vacillat, Instabilis fundoque suo malè fulta, modo illuc, Huc modo deuerget, tandemque impulsā, nec vnquam Surrectura, grauem, rupta compage, ruinam Supremāque dabit, tam reddita nulla repentē, Tam facile ē medio dextra sublata Tonantis,

Bipatentem fenestram intellige oculos iustitię diuine, misericordes in pios, seueros ac truces in impios: & hoc sibi vult secretum duplex huius vatis.

Quam

Quam sua robustus tollit magalia pastor,
Cum lux, nocte obita, nouū iter, noua pascua monstrat,
Nempe sua hos illi casus, & funera, dira
Impietas pariet, cunctorum causa malorum.

21 Quinetiam pictis variantia signa figuris,
Iussa suos olim decurrere quaque per orbis,
Insigni specie, miro ordine, lege perenni,
Qua non vlla acies superis ornatior auris
Militat, egregium celi ver satilis agmen,
Sede sua pellet, caloque fugabit ab alto.

22 Quotquot & inferior colitur legionibus aër
Spirituum terras inter lunamque vagantum,
Perpetuos nostri (fas credere) sanguinis hostes,
Præcipites actos, & caco carcere clausos,
Sulphureoque lacu mersos, Deus ultor in unum
Constringet veluti fascem, arsurumque manipulum,
Ignibus arsurum æternis sine fine manipulum.

23 Tum quoque Sol vultum confusus & ora rubore
Sanguineo signata soror, decus armipotens
Horrebunt regale Dei, cum nubibus altis
Inuetus, celebrique senum comitatus ouantum
Agmine, ius sancta cum maiestate supremum
Dicturus, Solymis, celsaque Sione sedebit.

Cap. 25.

Propterea te sancte parens, te magne canemus
Arbiter humani generis, iustissime iudex.
Tu mihi carmen eris, vita o melioris origo
Principiumque noua. Te, te, nomēque tremendum,
Et calo & terris, digno celebrabimus hymno.
Tu Deus, à prima nascentis origine mundi
Tempus ad hoc nostrum, solus miracula magna
Patraſti, attoniti quæ suspexere parentes,
Tu quascunque sacro leges semel ore tulisti,
Et quacunque tuo decreſti pectore fata,
(Vera loquor verus) fixa, atque immota steterē
Semper, & haud vllis variarunt irrita sæclis

2 Nam simul insonuit tua vox, pulcherrima mundi
Turrigeri facies, tam longo immobilis aeo,
Tot basibus stabilita, tuis labefacta lacertis
Nil nisi inaequales tumulos, nil præter acervos,
Ruderæque ornatu de tam florente reliquit.
Tu pater, elisis iaculatus nubibus ignem
Munitas vrbes, præcinctæque mœnia fossis
Et turreſ, caſtellæque fulmine dei cisti,

Futura tanquam præterita suo more canit, quod ferè omnes Propheta vſurpant.

21 Eterit in die illa
Viſitabit Dominus
ſuper militiam celi in
excellſo, & ſuper reges
terræ qui ſunt ſuper
terram.

22 Et congregabuntur
in congregatione v-
nius falcis in lacum.
Et claudentur ibi in
carcere, & poſt mul-
tos dies viſitabuntur.

23 Et erubeſcet luna
& confundetur ſol: cū
regnauerit Dominus
exercituum in mōte
Sion, & in Ieruſalem,
& in conſpectu ſenū
ſuorum fuerit gloriſi-
catus.

Cap. 25.

1 Domine, Deus meus
es tu, exaltabo te &
cōfitebor nomini tuo.
Quoniam feciſti mi-
rabilia, cogitationes
antiquas fideles. Amē

2 Quoniam poſuiſti
ciuitatem in tumulū,
urbem fortem in rui-
nam: domum alic-
norum vt nō ſit ciui-
tas, & in ſempiternū
non ædificetur.

Hoc

Hoc ipso telo tonitruque flagrauit eodem
 Ingens illa domus, qua non populosior vlla,
 Arx alienigena gentis, scelerum impia sedes,
 Quae deleta semel, nullo instaurabitur aeo.

3 Propter hoc laudabit te populus fortis, ciuitas gentium robustarum timebit te.

Iure tuas igitur laudes inuicta sonabit
 Militia pubes, animis quae fortibus ausa est
 Signa sequi tua, & aduersas contemnere partes,
 Felix ille virum coetus, quos robore duro
 Ter triplicique aere armasti, te semper amabit,
 Et merito colet, & prono reuerebitur ore.

4 Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua: Spes à turbine, umbraculum ab aestu. Spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem.

Namque illis validas misisti in pectora vires,
 Cum res angusta premerent, cum turbine saeuo
 Iactati, sortem immerito paterentur iniquam.
 Tu portus, tu spes in tempestate fuisti,
 Umbraque feruentes aduersus frigida soles:
 Non etenim per se tam saui incur sibus hostis
 Esse pares poterant, nisi tu pater alme tulisses
 Auxilium praesens: nam sicut robora, ni sint
 Altè fixa solo & firma radice ligentur,
 Turbo rapit diuulsa iugis, vertitque ruitque;
 Sic nisi munierit nostrum constantia pectus
 Viuida (sancte tuum o genitor constantia munus)
 Labimur impulsu primo, nec surgere lapsis
 Spes vis-ve vlla super; ni tu porrexeris alto
 De caelo dextram, praestoque cadentibus adsis:

5 Sicut aestus in siti, tumultum alienorum humiliabis. Et quasi calore sub nube torrente propaginem fortium marcescere facies.

Quod facis, & facies semper, ter maxime diuum,
 Non secus indomitos pollensque potensque tyrannos
 Vimque superborum recta rationis egentem,
 Consiliique boni expertes infringere vires,
 Quam per hiulca siti riguisq, carentia lymphis
 Arua, viatorem canis aestifer vrit anhelum,
 Aut vitem teneram rapido necat igneus astro.

6 Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium: conuiuium vindemiae: conuiuium pinguium medullatorum: conuiuium vindemiae defecatae.

At postquam manes demersa morte sub imos,
 Ius nullum Satanas vinculis oneratus habebit,
 Armipotensque Deus parta iam pace, renati
 Iamque repurgati susceperit orbis habenas,
 Tum populis sanctum hunc in montem rite vocatis,
 Insignem insigni pompa comitante triumphum
 Iure suo celebrans, epulum regale parabit,
 Magnifice structis per mille triclinia mensis,
 Apponetque dapes, obsonia pingua, lectas
 Plurima permiscens caenae decus adiuualis
 Fercula, mellitaeque medullataeque placentas.

Domum alienorum hoc loco intellige coetus & conciliabula impiorum: vnde septuag. vertent, ciuitate impiorum. Ecclesiae quae militat iam regnantis in Deum suum laudes.

Adiuualis coena dicebatur cui semper aliquod per nouos missus adiciebatur, cui aptissime comparari potest gratia Dei.

Et

Et genus omne noua bellaria lautitiei,
Vinâque fusa cadis bene defecata picatis,
Largus opum promet sine more modòque suarum.

7 Hoc ipso quoque monte, sacra post singula pompe
Fercula, per latum faustis pralata triumphum
Ominibus, currum pileata sequetur eburnum
Turba virum, laqueo ceruicem & brachia tristi
Torta catenati, iam dudum ab origine prima
Quos Deus vno omnes edicto soluet, & illud
Ingens, horrendum, nullòque domabile ferro,
Ipse sua scindet vinculum fatale securi,

Et funem abrumpet, textique ligamina lini,
8 Aeterno damnans * absorbtam carcere mortem.
Tum luctus, gemitusque procul, fletusque faceffent,
Nulla oculos lacrymae, nullus confusa notabit
Ora rubor, Deus hac Deus vna eademque litura
Deterget: procul opprobrium, atque infamia turpis,
Triste procul toto decedet dedecus orbe.

Hac rata erunt: Deus est calo qui fatur ab alto.

9 O qui plausus erit populi sua dona, suasque
Tum demum agnoscentis opes! En (scilicet) ille,
Ille Deus (dicent) noster, qui vota suorum
Irrita, nec rapidis spes nostras tradidit austris.
En Dominus Deus, ille Deus, quem profuit arctis.
Fortiter in rebus diro expectasse sub hoste.
En nostra pretium fidei, mercèsque laboris:
Iam praesto est promissa salus, aeterna voluptas,
Qua fruimur magni praclaro munere regis,
Veriloquique Dei, 10 miranda potentia cuius
Omnibus hoc ipso saeculis in monte canetur.

At verò aduersas (quae plurima turba) phalanges,
Vt palea tenues plauastro crepitante teruntur,
Comminuet Deus armipotens, 11 frustra, natantum
In morem, nunc huc, nunc illuc fessa vicissim
Brachia iactantes sternet: tum gloria vestra
Occidet, o reges, fastisque abrasa vetustis,
Et tituli, 12 atque arces, & latis mœnia fossis
Vallata, in cinerem & fumum soluentur inanem.

Cap. 26. 1 His demum exactis, quaecunque vireta tenebunt
Fortunatorum nemorum, sedesque beatas,
Purus ubi campis pluuio sine turbine ventus
Spirat, & aeterna ver immortalale inuenta,
Felices anima, sati votique potentes,

O

Non

7 Et praecipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos: & telâ quâ orditus est super omnes nationes.

8 Praecipitabit mortem in sempiternum. Et auferet Dominus Deus lacrymam ab omni facie: & opprobrium ab vniuersa terra: quia Dominus locutus est.

9 Et dicet in die illa: Ecce Deus noster iste; expectauimus eum, & saluauit nos. Iste Dominus; sustinuumus eum, & letabimur in salutari eius.

10 Quia requiescet manus Domini in monte isto. Et trahitur Moab sub eo, sicut teruntur paleae sub plauastro.

11 Et extendet manus suas sub eo, sicut extendit natans ad natandum: & humiliabit gloriam eius cum allisione manuum eius.

12 Et munimenta sublimium murorum tuorum concident: & humiliabuntur & detrahentur in terram vsque ad puluerem.

Cap. 26.

1 In die illa cantabitur canticum istud in terra Iuda; Vrbs fortitudinis nostrae Sion: Saluator ponetur in ea murus & antemurale.

per vinculum,
peccatum intelligimus
quo omnes
Adami post-
eri obligatur.
* Absorbere
mortem vi-
ctoria, legit
Arias Mon-
tanus: id est,
Absorpta est
mors in vi-
ctoria.

Non intermissis pangent hunc cantibus hymnum:

Qui sibi diuitias quondam dum vita manebat,
Audaci peperere manu, qui bella secuti

Impia, crudeles insonti sanguine dextras

Tingere non veriti, ius ausis fasque nefandis

Iustitiãque ipsam cupida de mente fugarunt,

Illi vrbes, illi turrita palatia nuper

Inuitis ablata fleant, mœstique requirant,

Nequicquam fuso gemitu qua gratia luxus

Sauitiãq; fuit viuis; qua cura superbas

Cozere opes, eadem merfos Acheronte sequatur.

Nos nihil hac tangunt alta iam pace fruentes,

Et meliore loco postos: vrbs nostra iugoque

Arx fundata alto, nullisque obnoxia telis:

Est Deus, ille Deus, populi tutela salusque

Vera sui, murusque minas aduersus inanes,

Et propugnaculum nullo superabile Marte.

At vos ô sancta custodes vrbis, apertis

Excipite hanc gentem portis, qua conscia recti

Ius verumque colit, coluitque tenaciter omni

Tempore: nam veterem iam dudum pectore toto

Errorem exspuimus, noua iam sunt omnia nobis.

Quare promissam, genitor sanctissime, pacem

Seruabis, pacem viuis, & lumine castis

Optatam: nam siue mori, seu viuere dones,

Tu spes semper eris nostra non vana salutis.

Hic certè Deus est, quem vos sperastis ab alto,

Felices anima, & sacris melioribus orae;

Sed quem, quæso, Deum? non muto stipite sculptum,

Ast immortalem, fandi memorem atque nefandi,

Vlcisci que malos, iustosque beare potentem.

Hic est ille Deus, qui fulminis igne trisulci

Terribilem armatus dextram, fera colla, trucis que

Regum ceruices curuabit, & alta tenentes,

Sublimique loco fisos detruget ad ima.

Hic est qui magnas face vindice adobruet vrbes,

Aequabitque solo, redigétque in pulueris atrii

Congeriem informem. pes proteret inuidus illam,

Pes inopis, & planta virum non mollis egentum.

At iustos, duce te mundi per denia durum

Carpentes iter, & nulli remeabile vino,

Non implexarum diuortia torta viarum,

Non densi saltus, non difficiles conualles,

A recta

Hymnus hunc
canticum Ec-
clesiæ trium-
phantis post
consummatio-
nem sæculi.

2 Aperite portas, & in-
gredietur gens iusta,
custodiens veritatem.

3 Vetus error abiit:
seruabis pacem, pacem,
quia in te sperauimus

4 Sperastis in Domi-
no in sæculis æternis,
in Domino Deo forti
in perpetuum.

5 Quia incutabit
habitantes in excelso,
ciuitatem sublimem
humiliabit, humilia-
bit eam vsque ad ter-
ram, detrahet eam
vsque ad puluerem.

6 Conculcabit eam
pes, pes pauperis &
gressus egenorum.

7 Semita iusti recta
est, rectus calis iusti
ad ambulandum.

Inuidiosè di-
ctum in diui-
tes & poten-
tes, ad consu-
latione pau-
perum & ab-
iectorum.

*A recto poterunt unquam diuertere calle;
Sed stabili monstrata semel compendia passu,
Non hoc, non illo seducti errore, sequentur.
Atque adeo, si quando pedes offendere nostros
Contigit, erigimur subito; te nempe paratam,
Dux bone, dante manum, callémque docete relictum.*

*Et quanquam lapsus non sit leuis, attamen in te
Sperantes, ductumque tuum, quemcunque laborem
Ipse iubet, alacres ferimus, semperque feremus:*

*Donec (quod votis ardentibus expectamus)
Nomen ubique tuum, promissis ritè solutis,
Expletaque fide, populo celebretur ab omni.*

*Interea, seu nox tenebras inducat inertes,
Seu roseum lux alma diem, te pectore toto
Querimus, o hominum superumq; aeterna voluptas,
Te mentes sitiunt unum, praecordia anhelant
Nostra, Deus nostrae custos auctorque salutis.*

*At non hos ignes, hos puri pectoris aestus,
Votaque praepectibus calum affectantia pennis,
Impia persentit scelerata insania turba,
Nec nisi cum leges exerces ultor acerbas,
Iustitiae meminere tuae, scelerumque suorum.*

*Frustra, igitur, frustra populi miserebere talis,
Alme parens, nihil ille tua mutatus ab ira,
Aut pietate, bonum postponere perget iniquo,
Audax, inter eos faciunt qui iusta docentque,
Omne genus scelerum nullo patrare pudore.*

*Iure igitur, quae tanta bonis tam certa parasti
Praemia, confessu exclusi caetique piorum,
Heu, seris lacrymis, sese amisisse dolebunt.*

*Quare age, summe deum, qui caelo fulmina vibras,
Crimina perque omnes vlcisceris omnia gentes,
Exsurge o vindex, flammantemque exere dextram.*

*Cur adeo lentus iustas armaris in iras?
Iamdudum infesta lapidatos grandine, totis
Fas fuerat per caca rapi vestigia campis.*

*Neu te, neu ve tui regni decora alta viderent,
Sed magis ut videant, intabescantque videndo.*

*Quis nunquam dabitur (nec enim meruere) fruisi,
Redde oculos, miseris rumpantur ut ilia tandem,
Inuidiaque crepent vsti liuore medullas.*

*Interea nullo pax dissoluenta tumultu,
Aurea pax, diuum munus, hominumque voluptas,*

8 Et in semita iudiciorum tuorum Domine sustinuiuste: & nomen tuum & memoriale tuum in desiderio animae.

9 Anima mea desiderauit te in nocte: sed & spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te. Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam discet habitatores orbis.

10 Misereamur impio, & non discet iustitiam facere: in terra sanctorum iniqua gefit, & non videbit gloriam Domini.

11 Domine exaltet manus tua ut non videant: videant & confundantur zelantes populi, & ignis hostes tuos deuoret.

12 Domine dabis pacem nobis: omnia enim opera nostra operatus es in nobis.

Horrenda cō-
minatio.

Te, pater, aeterno nobiscum fœdere iunget,
 Ut post exhaustos per tot fera bella labores,
 Billa quibus lato defungi sine dedisti,
 Perpetuos tecum iuncti regnemus in annos.

13 Domine Dominus
 noster, possederunt nos
 domini absque te.
 Tantum in te recor-
 demur nominis tui.

13 Nam satis atque satis crudeles hæcenus egri
 Pertulimus dominos, dudum, pater optime, dudum
 Tam seui imperij pertasum: solue cruento
 Colla iugo, rursusque tuam bonus asserere gentem;
 Tantum, ut voce tui nostra celebrentur honores;
 Illi autem dira noti feritate gigantes,

14 Moriētes nō viuāt:
 Gigantes non resur-
 rant. Propterea visi-
 tasti & contriuisi eos,
 & perdidisti omnem
 memoriam eorum.

14 Postquam mors animam rigidam absoluerit artus,
 Aeterna semper morituri nocte premantur,
 Calcataque tuo pede, prostrataque, sine ullo
 Nomine, viuorum sacro radantur ab albo.

15 Indulxisti genti
 Domine, indulxisti
 genti: nunquid glo-
 rificatus es? elongasti
 terminos terræ.

15 Nam quid in ingratos effusa prodigus arca,
 Heu nisi contemptum, fastumque, minasque tulisti?
 Num tibi, pro regnis ullo sine limite certo
 Protensis quacunque patet tellusque fretumque,
 Gratia vel solo ulla est unquam reddita verbo?

16 Domine, in angu-
 stia requisierunt te, in
 tribulatione murmu-
 ris doctrina tua eis.

16 O duros quos nec sors lata, nec aspera flexit
 Admonuit - ve simul sapere! O quam rectius illi
 Qui te, felices si non, at tempore saltem
 Quasiuere malo, seuisque doloribus hausti
 Praeque metu vix mussantes, statuere repente,
 Mutati, ad tua iussa suos componere mores!
 Quod facinus, te dante nouis conatibus auctus
 Successusque bonos, & continuum incrementum.

17 Sicut quæ conce-
 pit, cū appropinqua-
 uerit ad partum dolēs
 clamat in doloribus
 suis: sic facti sumus a
 facie tua Domine:

17 Nam velut illa, cui post tot fastidia, primus
 Mensibus exactis ematurefcere partus
 Incipit, & iam iamque, premens erumpere gestit,
 Fallit inexpertos solo clamore dolores,
 Mox parit insignem pressura oblita puellum,
 Matri pertentant tacitum noua gaudia pectus:

18 Concepimus &
 quasi parturiuimus, &
 peperimus spiritum
 iustitiæ. Salutes non
 fecimus in terra, ideo
 non ceciderunt habi-
 tatores terræ.

18 Sic nos, queis longo de te conceptus ab usu
 Pænarum timor est, magno nixu atque labore
 Vexati, tandem parimus, lætisque nouello
 Iustitiæ fœtu, nostros miramur honores.

Ah pater, omnigenum motorque datorque honorum,
 Ah utinam, nobis te obstetricante, liceret
 Edere maturum perfecto tempore partum!
 Haud ita terrigenum floreret magna per orbem
 Turba virum, ad luctam nobis pugnamque relicta
 Difficilem dubiamque. o terque quaterque beatos,

Qui,

Vexatio dat
 intellectum.

*Qui, ne victa darent seruili colla catena,
Acciperentque vltro dominos diuersa iubentes,
Prælegere mori, fusosq; impune cruore
Iustitiam propter, verique tenacis amorem,
Sanctæ parens, animam pro te posuere volentes!*

Nec verò mors illa fuit, sed vita perennis:

*19 Viuent illi etenim, viuent per sacula cuncta,
Quos furor insontes inimicus & abstulit ensis.*

*Ergo agite, ò animæ felicia munera passæ,
Excutite ingratum clara iam luce soporem,
Euigilate viri, tumulisque emergite mutis,
Quos manus iniecto quondam pia puluere struxit,
Et lucis laudate Deum vitæq; datorem.*

*Tu pater, æstiuo veluti quum languida sole
Herba iacet, si fortè nouo cum mane resudet
Ros gelidus, reparet rediuiua repente virorem,
Floricomansque altè & fragrans caput ardua tollat:
Non aliter vita functos, terræque iacentes
Magnanimos quondam heroes, pro te oppetere ausos
Erigis, irrorasque nouum per membra vigorem,
Membra nigra posthac nequaquam obnoxia morti...
Illa suum in solos ius exercere tyrannos
Perstet, & aeterna teneat sub nocte sepultos.*

*20 Interea saluete pji, mea maxima cura,
Iustorum cineres manesque animæq; virorum:
Dumq; meus totam iustus furor euomat iram,
Sedibus inclusi vestris, dulcique parentis
Telluris gremio, lucem expectate propinquam.*

*21 Ecce etenim (nec longa mora est) descendet ab arce
Caestri Deus altitonans, terræque nocentes
Terricolasque simul viset quæsitior acerbus;
Tum sua supplicis homines infanda scelesti
Facta luent dignis, tum iustum terra cruorem
Quem biberat quondam, reuomet, casosque cauernis
Eductos imis, celo vitæq; remittet.*

Cap. 27.

*1 Tum quoque ne tanto desit suprema triumpho
Laurea, nè ve aliquo metus vllus ab hoste relictus
Victori partum minuat decus, vltima belli
Victima fatalis serpens erit improbus ille
Leuiathan, generis nostri certissimus hostis.
Namque hunc immensis sinuantem squammea spiris
Terga, quibus terras amplexus & aquora, cælum,
Cælum etiam veete opposito (ni fata resistent)*

O 3

Aethe-

19 Viuet mortui tui, interfecti mei resurgent. Expergicimini & laudate qui habitatis in puluere: quia ros lucis, ros tuus: & terram gigantum detrahes in ruinam.

20 Vade popul^{us} meus in cubicula tua, claude ostia tua super te. Abscondere modicum ad momentum, donec pertuanscat indignatio mea.

21 Ecce enim Dominus egredietur de loco suo, vt visitet iniquitatem habitatoris terræ contra eum: & reuelabit terra sanguinem suum, & non operiet vltiã interfectos suos.

Cap. 27.

1 In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro & grandi & forti super Leuiathan serpentem veetem: & super Leuiathan serpentem tortuosum, & occidet cetum qui in mari est.

Lans & com-
mendatio
martyrij.

Manifestum
de resurre-
ctione corpo-
rum testimo-
nium.

Aethereâsque arces mortalibus inuidet agris,
 Hunc (inquam) spumante salo maria alta tenentem,
 Fluctûsque arrepto sulcantem pectore cetum,
 Armatus gladio Deus, hamatâque bipenni,
 Conficiet victor, truncumque relinquet arenâ
 Per fossam innumeris repetita per ilia plagis.

2 In die illa vinea
 meâ cantabit ei.

Victorem superi, victorem hominêsque loquentur,
 Littora victorem, vallêsque lacûsque sonabunt.
 Tam longo tandem terrore metuque soluti
 Praecipue mater generosi siluaracemi
 Vitea, sola tui pretiumque & causa laboris,
 Optime seruator, caso secura dracone,
 Cantabit melicum, victori epinicia, carmen.

Ecclesia hic
 sub vinea ty-
 po intelligi-
 tur.

3 Ego Dominus qui
 seruo eam, repente
 propinabo ei: ne forte
 visitetur contra eam,
 nocte & die seruo eâ.

3 Ipse autem pede terga premens immania leuo
 Porrecti in ventrem per bis duo iugera monstri,
 Vinctumque suum aspectans, vna s'q; rubentes,
 Hinc procul, edico, procul hinc absistite furum
 Turba rapax (dicet) seuo'que animalia dente
 Noxia; quam posui pulchro Deus ordine vitem,
 Idem ego seruabo, manibus ne tangat avaris
 Fur, rostro-ve sagax vulpecula rodat adunco:
 Ne-ve suo teneram ledat canis aestifer astro:
 Tempestiuus eam, me demittente, rigabit
 Aduersus solem resolutis nubibus imber.
 Illam ego, siue dies, seu nox eat humida, celo
 Peruigil obseruo, ne qua' malus ingruat hostis,
 Insidias hostis non nunquam intentus ad omnes.

4 Non est indignatio
 mihi. Quis dabit me
 spinam aut veprem
 in proelio? gradiar su-
 per eam, succendam
 eam pariter.

4 Inuide quid speras? An me vesane putasti
 Velle meis spinas vepresque inducere cultis,
 Aut flamma immissa felices vrere plantas?
 Aut conculcatas pessundare? militibus-ve
 Siluicolis-ve feris populandum pandere septum?
 5 An non (quod potius reor & sic numine firmo)
 Impendam vires istas roburque, meorum
 Tutela? & vitem quam nos consequimus ipsi,
 Vt caepi, seruabo, colam? colet illa colentem,
 Et mecum stabili componet fœdere pacem,
 Pacem quam nullo discordia tempore rumpet.

5 An potius tenebo
 fortitudinem meam?
 faciet pacem mihi,
 pacem faciet mihi.

6 Qui ingrediuntur
 impetu ad Iacob, flo-
 rebit & germinabit
 Israël, & implebunt
 faciem orbis femine.

6 Tum demum felix prouentu vinea magno,
 Quisque Israëlitis in eam translatus ab oris
 Sarculus, & matri feliciter insitus alma,
 Florentes latè ramos, & brachia tendent,
 Et* consimineis implebunt fœtibus orbem.

* Hoc est, eodẽ
 femine natis.
 Vtitur Colu.
 lib. 3. cap. vii.

Dic

7 Dic tu qui magno genus Israël profectum
Ostentas, & auos iactas ab origine prima,
Dic age, dic repetens antiqua diaria, num te
Maioresque tuos exempla suprema merentes,
Ille Deus, cuius nescit clementia finem,
Tam durè est ultus, quàm vos crudeliter illum
Sanctosque illius quondam lacerastis amicos?
Non sanè: nec enim pœnis letatur acerbis,
Sed certa lenis contentus lege, modòque
Supplicij, leges sic exercebit, ut acrem
Summi aciem iuris clementia lata retundat.

8 Ergo modum statuens ira, frenosque furori
Quamuis iusto adhibens, satis ultor mitis habebit,
Cum tempus pœnis aderit fatale luendis,
Ingratum laribus populum pepulisse paternis,
Exsilioque breui multasse, velutque proteruo
Abreptos vento, conflictatosque procella,
Huc illuc variis orbis iactasse per oras.

9 Talibus attritos damnis, domitosque, secunda
Quos res non poterant inflectere, parua brevisque
Aut famis aut belli clades, pestis-ve, feroces
Contundet frangetque animos, nuperq; relictum
Coget iter resequi Isacidas, veniamque rogare.
Scilicet hos fructus à rebus carpet egenis
Isacidum domus, ut patri, Dominoque Deoque
Conciliata suo, & magni securatimoris
Condonata sibi scelera audiat omnia gratis:
Euertatque aras, lucosque, & templa deorum,
Et simulachra citis succendat saxea flammis,
Detque Notis cineres vaga per freta ferre prophanos,
Sèque suasque Deo soli iam consecret oras.

10 At rigidi mores mutare, malòque manentes
Proposito votoque suo, (mihi credite) tandem
Fumantem patriam, seseque sub hoste videbunt:
Hoc etenim quodcunque vides, quàm maxima surgit
Ad calum Solyma, & turritas eminus arces.
Ostentat muris nimium confisa superbis,
Nil erit (ò rerum varias hominumque locorumque
Instabile (sue vices!) nisi collis apricus & herba.
Atque ubi nunc veterum stant alta palatia regum,
Marmoreaq; domus, atque aurea curia Patrum,
Mæsta soli facies, desertaque, & hispida dumis,
Nulla hominum, pecoris vestigia multa minoris

7 Nūquid iuxta plagam percutientis se percussit eum? Aut sicut occidit interfectos ei?, sic occisus est?

8 In mensura contra mensuram cum abiecta fuerit, iudicabit eam. Meditatus est in spiritu suo duro per diem æstus.

9 Idcirco super hæc dimittetur iniquitas domui Iacob: & isse omnis fructus ut auferatur peccati eius. Cum posuerint omnes lapides altaris sicut lapides cineris alios, non stabunt lucii & delubra.

10 Ciuitas enim munita desolata erit: speciosa relinquetur, & dimittetur quasi desertum. Ibi pascetur vitulus, & ibi accubabit, & consumet summitates illius.

Maio-

*Maioresque feret: summa pascentur in arce
Lanigerique greges, armenta que buccera, celsisq;
Insistent pinnis, illicque cubilia ponent.*

11 In siccitate messis
illius conteretur, mu-
lieres venientes, & do-
centes eam. Non est
enim populus sapiens,
propterea non mise-
rebitur eius qui fecit
eum: & qui formavit
eum, non parceret ei.

12 Erit in die illa,
percutiet Dominus
ab alveo fluminis us-
que ad torrentem
Aegypti, & vos con-
gregabimini unus &
unus filij Israel.

13 Et erit in die illa:
Clagetur in tuba ma-
gna, & veniet qui per-
diti fuerant de terra
Assyriorum, & qui cie-
cti erant de terra Ae-
gypti: & adorabunt
Dominum in monte
sancto in Hierusalē.

*" Hæc equidem fient, nec votis neçtere vota
Profuerit iam tum manifestis prodita signis,
Cum Cerere exhausta, solitamque negantibus arvis
Sufficere annonam, vicitim ex sanguia letho
Corpora demittet famis immedicabile telum.
Frustra femineis animati vocibus, urbem
Tentabunt servare mares, vxoribus ipsis
Imbelles magis, haud tot enim de millibus vnus,
Seu proceres censere iuuet, seu mobile vulgus,
Aut sapiens aut fortis erit, mens, sensus, inertes,
Consilii que inopes, consternatosque relinquet.
Quare nec parceret Deus illis ipse, " sed omnem
Littore ab Assyrio, limosi ad flumina Nili
Vastabit ferro flammisque vltimicibus oram.
" At quibus Israel generisque & nominis auctor
Verus erit, procul Aegypto Assyriaque, beati
Quò sese extorres, patria occumbente, suasque
Res olim abdiderant, alacres ad prima canentis
Signa tubæ, Solymos repetent, Dominoque, paternis
Ritibus, hoc ipso reduces in monte, litabunt.*

VATI-